

ข้อตกลงเกี่ยวกับการค้าบริการ

6.1 การเปิดเสรีการค้าบริการ

ภาคบริการเป็นภาคเศรษฐกิจที่เพิ่มความสำคัญขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในช่วงกว่า 10 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2528-2542) การค้าบริการมีอัตราการเจริญเติบโตที่สูงกว่าการค้าสินค้า โดยการค้าบริการเติบโตเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 9 ต่อปี ในขณะที่การค้าสินค้าเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 8.2 ต่อปี (ดูรูปที่ 6.1 ประกอบ) ส่งผลให้ประเทศคู่ค้าต่างๆ โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้วที่มีศักยภาพทางด้านธุรกิจบริการหันมาให้ความสำคัญกับการเจรจาการค้าบริการทั้งการเจรจาระดับพหุภาคีในเวทีองค์การการค้าโลก และการเจรจาระดับทวิภาคี ภาคบริการมีบทบาทสำคัญต่อโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยจะเห็นได้จากมูลค่าของภาคบริการที่คิดเป็นร้อยละ 48 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศทั้งหมดในปี 2546 ซึ่งประกอบด้วยสาขาบริการหลายสาขา โดยสาขาที่มีสัดส่วนสูงสุดคือการค้าปลีก-ค้าส่ง การขนส่งและสื่อสาร และการโรงแรมและภัตตาคาร คิดเป็นร้อยละ 32 16.27 และ 10.67 ของมูลค่าภาคบริการทั้งหมด ตามลำดับ (ดูรายละเอียดประกอบในรูปที่ 6.2 และ 6.3)

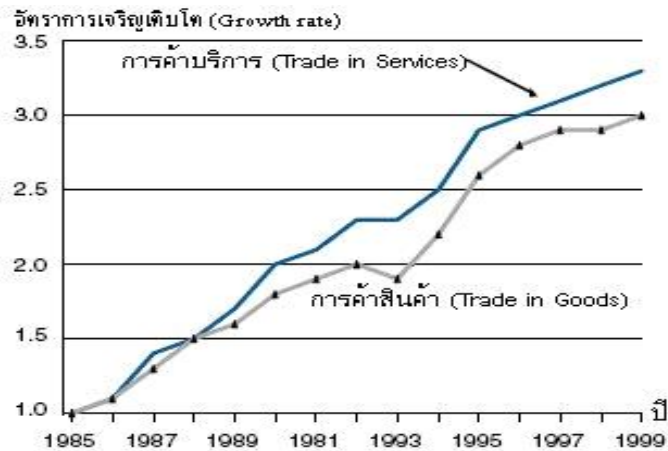
ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ถือเป็นความตกลงระดับพหุภาคีว่าด้วยการค้าบริการฉบับแรกที่มีผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งองค์การการค้าโลกในปี 2538 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นกรอบว่าด้วยหลักการและกฎซึ่งวางระเบียบวินัยเกี่ยวกับการค้าบริการระหว่างประเทศ เพื่อให้การค้าบริการระหว่างประเทศดำเนินไปในลักษณะเปิดเผยและเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ อันจะเป็นประโยชน์ต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกซึ่งมีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

การเจรจาการค้าบริการภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการจะต้องดำเนินไปอย่างเสรีภายใต้กฎเกณฑ์และกติกาของ GATS ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับพันธกรณีที่มีผลผูกพันให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศต้องปฏิบัติตาม โดยจำแนกเป็นพันธกรณีทั่วไป และพันธกรณีตามข้อผูกพันเฉพาะพันธกรณีทั่วไปเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับ "หลักการ" การเปิดเสรีการค้าบริการที่มีผลผูกพันสำหรับทุกประเทศสมาชิกที่เป็นพันธกรณีของ GATS ต้องปฏิบัติตามทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข หลักการสำคัญในส่วนของพันธกรณีทั่วไป ได้แก่ การปฏิบัติติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favored Nation) หลักความโปร่งใส (Transparency) การรวมตัวทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) และหลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้า (Progressive Liberalization)

พันธกรณีตามข้อผูกพันเฉพาะเป็นข้อผูกพันในการเปิดตลาดบริการเฉพาะประเทศสมาชิกซึ่งจะแตกต่างกันไป โดยประเทศสมาชิกที่เป็นพันธกรณีของ GATS ต้องแสดงแผนการลดอุปสรรคกีดกันการค้าบริการที่มีผลบังคับเฉพาะกิจกรรมบริการที่ประเทศสมาชิกเสนอพันธกรณีด้วยความสมัครใจ ซึ่ง

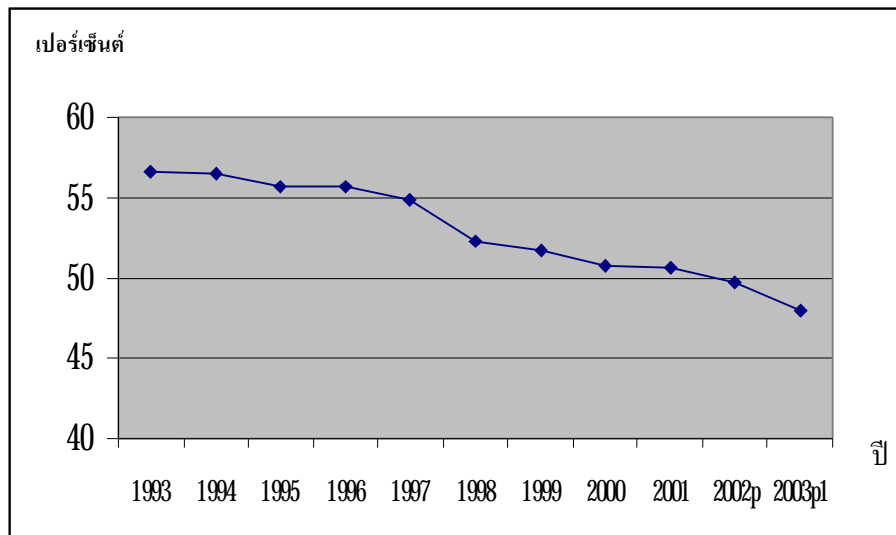
เป็นการเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกเสนอพันธกรณีเป็นรายสาขาแทนที่จะบังคับให้ประเทศสมาชิกรับเงื่อนไขการค้าบริการเสรีทุกสาขาบริการ (Horizontal Commitments) ข้อผูกพันเฉพาะมีหลักการที่สำคัญ 2 ประการ คือ การเข้าสู่ตลาด (Market Access) ของผู้ประกอบการต่างชาติ และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) โดยไม่เลือกปฏิบัติระหว่างผู้ประกอบการต่างชาติและผู้ประกอบการในประเทศ

รูปที่ 6.1 อัตราการเจริญเติบโตของการค้าบริการและการค้าสินค้าในปี ค.ศ. 1985-1999

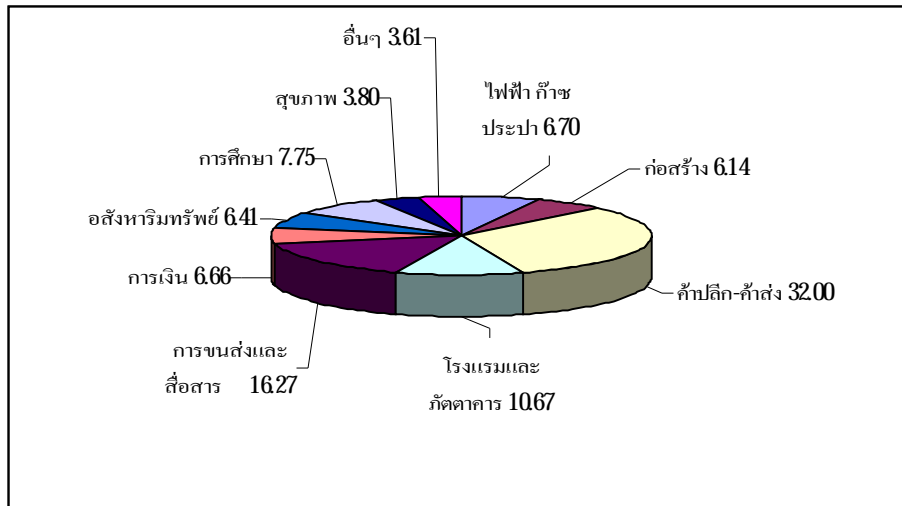
ที่มา: World Bank. Global Economic Prospects and the Developing Countries, 2002.

รูปที่ 6.2 สัดส่วนของภาคบริการต่อ GDP ของประเทศไทยในปี ค.ศ. 1993-2003

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ 6.3 สัดส่วนภาคบริการแต่ละสาขาในปี 2546

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ประเทศไทยจะเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกมาตั้งแต่ปี 2538 แต่ประเทศไทยรวมทั้งประเทศอื่นที่เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกสามารถเจรจาเพื่อจัดทำข้อตกลงในลักษณะการค้าเสรีแบบทวิภาคีได้ภายใต้หลักการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่กำหนดไว้ในพันธกรณีทั่วไปของ GATS ซึ่งระบุว่าประเทศสมาชิกมีสิทธิรวมกลุ่มเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจในการเปิดเสรีการค้าบริการให้แก่กันและกันมากกว่าที่ให้กับสมาชิกองค์การการค้าโลกอื่นได้ หากความตกลงนั้นไม่ทำให้ผลประโยชน์ด้านข้อผูกพันของสมาชิกองค์การการค้าโลกที่อยู่นอกเหนือความตกลงพึงได้รับลดน้อยลง แต่การรวมกลุ่มดังกล่าวจะต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติและห้ามใช้มาตรการที่เป็น การเลือกปฏิบัติใหม่หรือมาตรการเลือกปฏิบัติที่มากขึ้นกว่าเดิม และในกรณีที่สมาชิกของกลุ่มได้รับผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจดังกล่าว สมาชิกนั้นๆ ไม่อาจเรียกค่าเสียหายสำหรับผลประโยชน์ทางการค้าได้

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีการเจรจาการค้าบริการทั้งในระดับภูมิภาคและระดับทวิภาคี โดยการเจรจาในระดับภูมิภาคนั้น ประเทศไทยได้ร่วมกับสมาชิกอาเซียนจัดทำกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) ในช่วงปลายปี 2538 โดยต้องมีการเจรจาเพื่อเปิดตลาดมากขึ้นตามลำดับทุกๆ 3 ปี ซึ่งต้นปี 2548 จะเริ่มเจรจาครั้งที่ 4 ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ที่ถูกระบุขึ้นสำหรับการเปิดเสรีการค้าบริการภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนคือเพื่อให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศสมาชิกอาเซียนมากกว่าที่แต่ละประเทศสมาชิกมีพันธกรณีอยู่ภายใต้ GATS หรือที่เรียกว่า GATS-Plus อย่างไรก็ตาม การเจรจาทั้ง 3 รอบที่ผ่านมาไม่คืบหน้าเท่าที่ควรเนื่องจากข้อผูกพันที่แต่ละประเทศเสนอมาไม่ได้เป็นการเปิดตลาดมากไปกว่าที่ผูกพันไว้ใน GATS แต่อย่างใด

ประเทศไทยมีการเจรจาการค้าบริการภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีในระดับทวิภาคีกับประเทศคู่ค้าต่างๆ ทั้งประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งการเจรจาการค้าบริการในระดับ

ทวิภาคีจะต่างกับการเจรจาในระดับพหุภาคี กล่าวคือ ภายใต้ความตกลง GATS ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ ก็ต่อเมื่อประเทศนั้นๆ เสนอผูกพันภาคบริการสาขาใดเป็นการเฉพาะเท่านั้น แต่ความตกลงในระดับทวิภาคี ประเทศคู่สัญญาต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ ซึ่งการที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ความตกลงมีผลบังคับใช้จะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการภายในประเทศ โดยเฉพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีข้อจำกัดด้านศักยภาพในการแข่งขัน ดังนั้น ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำเป็นต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการต่างชาติได้ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี

การศึกษาในบทนี้จะกล่าวถึงกรอบการเจรจาการค้าบริการ สาระสำคัญของการเจรจาการค้าบริการภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้า และระหว่างสหรัฐอเมริกา กับประเทศคู่ค้า การเปิดตลาดบริการภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีด้านการค้าบริการต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งบทสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

6.2 กรอบการเจรจาการค้าบริการ

การค้าเสรีแบบทวิภาคีจะยึดหลักของการเจรจาแบบ GATS ซึ่งกำหนดรูปแบบการเปิดเสรีภาคบริการไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 (Mode 1) เป็นรูปแบบการให้บริการข้ามพรมแดน (Cross-Border Supply) โดยที่ผู้ให้บริการและผู้รับบริการต่างอยู่ประเทศของตน แต่บริการเคลื่อนย้ายไปยังผู้รับบริการ ซึ่งขายบริการโดยผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น การให้คำปรึกษาผ่านทางโทรศัพท์ การส่งข้อมูลรายงานวิจัยตลาดออนไลน์ การบริการโทรคมนาคม การฝึกอบรมทางไกล (distance learning) เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 (Mode 2) เป็นรูปแบบที่ผู้ใช้บริการในประเทศเดินทางไปใช้บริการในต่างแดน (Consumption Abroad) เช่น การเดินทางไปท่องเที่ยว การเดินทางไปศึกษาต่อ หรือเดินทางไปรักษาพยาบาลในต่างประเทศ เป็นต้น

รูปแบบที่ 3 (Mode 3) เป็นรูปแบบที่ผู้ให้บริการต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการในประเทศ (Commercial Presence) เช่น ธนาคารพาณิชย์ต่างชาติเข้ามาเปิดสาขาในประเทศไทย หรือบริษัทไทยไปเปิดสาขาส่งงานในต่างประเทศ เป็นต้น

รูปแบบที่ 4 (Mode 4) เป็นรูปแบบที่คนงานต่างชาติสามารถเข้ามาปฏิบัติงานในการให้บริการภายในประเทศ (Presence of Natural Person) ได้ เช่น บริษัทประกันภัยต่างชาติที่ประกอบการในประเทศไทยสามารถจ้างนักคณิตศาสตร์ประกันภัยจากต่างประเทศได้

รูปแบบการค้าบริการข้ามพรมแดน (mode 1) กับรูปแบบการค้าในลักษณะที่บุคคลผู้ถือสัญชาติเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศ (mode 2) มีข้อจำกัด (Limits) ในการเข้าสู่ตลาด¹ และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติค่อนข้างน้อยในเกือบทุกสาขาบริการ เนื่องจากในทางปฏิบัติการปิดกั้นมิให้มีการซื้อขายผ่านอินเทอร์เน็ตหรือการห้ามมิให้บุคคลเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศไม่สามารถทำได้ หรือเป็นการขัดกับเสรีภาพส่วนบุคคล

สำหรับรูปแบบการค้าบริการที่มีข้อจำกัดมากที่สุดในเกือบทุกสาขาบริการ คือ รูปแบบของการที่บริษัทต่างชาติเข้าไปประกอบกิจการในประเทศผู้ซื้อ (mode 3) เนื่องจากแต่ละประเทศต่างต้องการคุ้มครองผู้ประกอบการภายในประเทศโดยการจำกัดรูปแบบของธุรกิจที่สามารถเข้ามาแข่งขันกับธุรกิจในประเทศ การจำกัดหุ้นส่วนต่างชาติ การจำกัดขอบเขตในการประกอบธุรกิจ การกำหนดเงื่อนไขในการร่วมทุนของบริษัทต่างชาติ ตลอดจนการควบคุมการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจ

ส่วนรูปแบบการค้าบริการที่ให้บุคลากรต่างชาติเข้ามาให้บริการภายในประเทศ (mode 4) ซึ่งเป็นเรื่องของข้อจำกัดในการให้คนต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศ เช่น การจำกัดการเข้ามาทำงานของคนต่างชาติในระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ ผู้เชี่ยวชาญนั้นสามารถเข้ามาได้ชั่วคราว ส่วนบุคคลธรรมดาจำกัดไว้เพียงบุคคลที่เป็นลูกจ้างของบริษัท เป็นต้น ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวเป็นไปตามกฎเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยคนเข้าเมือง (Immigration Regulations) ที่เป็นกฎเกณฑ์ในการควบคุมการเข้ามาทำงานของคนต่างชาติ

สำหรับตารางข้อผูกพันในการเปิดเสรีการค้าบริการใน GATS สมาชิกจะต้องระบุมাত্রการต่างๆ ที่เป็นการจำกัดการค้าบริการในแต่ละรูปแบบ โดยจำแนกว่าเป็นมาตรการที่เป็นการจำกัดการเข้ามาแข่งขันของผู้ประกอบการต่างชาติ (Market Access) หรือเลือกปฏิบัติระหว่างผู้ประกอบการต่างชาติกับผู้ประกอบการไทย (National Treatment) ในกรณีที่ผู้ประกอบการต่างชาติสามารถเข้ามาแข่งขันกับธุรกิจไทยได้ (ดูตัวอย่างในกรอบที่ 1)

¹ เป็นข้อกำหนดหรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการเปิดตลาดให้ต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจการค้าบริการภายในประเทศ โดยประเทศที่ยื่นพันธกรณีเปิดตลาดบริการจะต้องระบุว่าสาขาบริการต่างๆ นั้นมีข้อจำกัดในเรื่องการเข้าสู่ตลาดหรือไม่มีข้อจำกัด และถ้ามีข้อจำกัดจะต้องระบุว่าเงื่อนไขและมาตรการในการยกเลิกอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดอย่างไร ซึ่งข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดมี 6 ประเภทคือ 1. การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ 2. การจำกัดในมูลค่ารวมทั้งหมดของธุรกรรมทางการค้าบริการ 3. การจำกัดในจำนวนทั้งหมดของการประกอบการบริการ 4. การจำกัดในจำนวนของบุคคลธรรมดาที่อาจถูกว่าจ้างในสาขาบริการใดโดยเฉพาะ 5. การจำกัดรูปแบบขององค์กรที่สามารถให้บริการได้ 6. การจำกัดหุ้นต่างชาติที่ใช้ในการประกอบธุรกิจบริการในรูปแบบของสัดส่วนการถือหุ้นหรือมูลค่าการลงทุน

**กรอบที่ 1 ตัวอย่างตารางข้อมูลพันธการเปิดเสรีการค้าบริการภายใต้ GATS
THAILAND – SCHEDULE OF SPECIFIC COMMITMENTS**

Modes of supply: 1) Cross-border supply 2) Consumption abroad 3) Commercial presence 4) Presence of natural persons

Sector or Sub-sector	Limitations on Market Access	Limitations on National Treatment	Additional Commitments
II. SECTOR SPECIFIC COMMITMENTS			
1. BUSINESS SERVICES			
A. Professional Services			
(a) Legal services (CPC 86111+86119+86120+86130+86190)	1) Unbound 2) None 3) None other than that indicated in the horizontal section 4) Unbound	1) Unbound 2) None 3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 49 per cent 4) Unbound	
(b) Accounting, auditing and bookkeeping services (CPC 86211 to 86213 +86219+86220)	1) Unbound 2) None 3) None other than that indicated in the horizontal section 4) Unbound	1) Unbound 2) None 3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 49 per cent 4) Unbound	
(d) Architectural services (CPC 86711 to 86714+86719)	1) Unbound 2) None 3) None other than that indicated in the horizontal section 4) Unbound	1) Unbound 2) None 3) No limitations as long as foreign equity participation does not exceed 49 per cent 4) Unbound	

หมายเหตุ: Unbound หมายถึง ไม่ให้ข้อผูกพันใดๆ

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม การเจรจาความตกลงในระดับทวิภาคีจะไม่แยกเจรจาในรายสาขาบริการเหมือนการเจรจาในองค์การการค้าโลก แต่จะแยกเจรจาตามข้อบทซึ่งอาจมีพันธกรณีต่างกันไป โดยข้อบทภายใต้ความตกลงการค้าเสรีที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการ ได้แก่ ข้อบทเรื่องการค้าบริการข้ามพรมแดน ซึ่งจะกำหนดกรอบและขอบเขตของการเปิดเสรีภาคบริการ รวมถึงการกำกับดูแล การลงทุน (mode 3) และการเคลื่อนย้ายบุคคลากร (mode 4) ซึ่งในที่นี่จะกล่าวถึงประเด็นการค้าบริการข้ามพรมแดน ส่วนเรื่องการลงทุนจะกล่าวถึงในรายงานส่วนถัดไป

6.3 สาระสำคัญของการเจรจาการค้าบริการภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้า

การเจรจาความตกลงการค้าเสรีกลายเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของไทยในการขยายเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้เจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีกับ 8 ประเทศ และ 1 โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (BIMST-EC) รวมทั้งการดำเนินการศึกษาสำหรับเตรียมการเจรจาความตกลงการค้าเสรีกับแอฟริกาใต้ และเม็กซิโก ซึ่งสาระสำคัญของการเจรจาการค้าบริการระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ สรุปได้ดังนี้

- ไทย-ออสเตรเลีย

ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียถือเป็นความตกลงการค้าเสรีสองฝ่ายฉบับแรกของประเทศไทยที่ครอบคลุมขอบเขตกว้างขวางในทุกเรื่อง ทั้งสองประเทศมีความสนใจร่วมกัน (Comprehensive) โดยไทยและออสเตรเลียได้ลงนามความตกลงฯ เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2547 และจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548

ขอบเขตการเจรจาการค้าบริการภายใต้ความตกลงฯ นี้ครอบคลุมธุรกิจบริการทุกประเภท โดยจะทยอยเจรจาเปิดเสรีในสาขาธุรกิจที่พร้อมทุก ๆ 3 ปี ซึ่งออสเตรเลียจะเปิดตลาดให้นักลงทุนไทยหรือผู้ให้บริการที่เป็นคนไทยสามารถเข้าไปจัดตั้งธุรกิจ ในออสเตรเลียทุกประเภทได้ 100% (mode 3) ยกเว้นธุรกิจประเภทหนึ่งสี่พิมพ์ การกระจายเสียง การบินระหว่างประเทศและท่าอากาศยาน แต่จะต้องดำเนินการภายใต้ต้นนโยบายการลงทุนต่างประเทศและกฎหมาย (Foreign Acquisitions and Takeovers Act-FATA) (รายละเอียดใน FATA จะกล่าวถึงในบทของการลงทุน) นอกจากนี้ ออสเตรเลียจะเปิดตลาดในธุรกิจอื่นๆ เพิ่มนอกจากที่ผูกพันไว้ภายใต้ WTO อาทิ การซ่อมรถยนต์ บริการโทรศัพท์มือถือและดาวเทียม เป็นต้น (ดูรายละเอียดประกอบในตารางที่ 6.1)

ในขณะเดียวกัน ภายใต้ mode 3 ของการค้าบริการ ประเทศไทยจะเปิดตลาดให้คนออสเตรเลียลงทุนทางตรงได้ไม่เกิน 50% ในธุรกิจทุกประเภทที่ไม่อยู่ในบัญชี 1 และ 2 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 และกำหนดให้การประกอบธุรกิจทุกประเภทและการให้บริการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า นอกจากนี้ ประเทศไทยจะเปิดตลาดให้ออสเตรเลียมากกว่าที่ผูกพันไว้กับประเทศสมาชิกอื่นภายใต้ WTO โดยเปิดตลาดในบางธุรกิจให้คนออสเตรเลียถือหุ้นได้ไม่เกิน 60% โดยมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นธุรกิจที่จดทะเบียนจัดตั้งในไทยและมีสัดส่วนหนี้สินต่อทุนไม่เกิน 3 ต่อ 1 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่และต้องใช้เงินลงทุนสูง โดยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับภายในประเทศ ซึ่งครอบคลุมสาขาบริการต่างๆ อาทิ ธุรกิจการสร้างหอประชุมขนาดใหญ่ ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติ มารีน่า สวนสนุก เป็นต้น (ดูรายละเอียดประกอบในตารางที่ 6.1)

ส่วนรูปแบบการค้าบริการที่ให้บริการต่างชาตินำเข้ามาให้บริการภายในประเทศ (mode 4) ออสเตรเลียจะยกเลิกเงื่อนไขการทดสอบตลาดแรงงาน (Labor Market Testing) ให้กับคนไทยเป็นการถาวร กล่าวคือ นายจ้างไม่จำเป็นต้องประกาศหาคนงานในออสเตรเลียก่อนจึงจะสามารถจ้างแรงงานจากนอกประเทศได้ รวมทั้งการอนุญาตให้คนไทยเข้าไปทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญในออสเตรเลียได้โดยมีการกำหนดเงื่อนไขระยะเวลาในการเข้าไปทำงานตามคุณสมบัติ และประเภทบุคคลที่สามารถเข้าไปประกอบธุรกิจ (ดูรายละเอียดประกอบในตารางที่ 6.1) ในขณะที่ประเทศไทยจะเปิดตลาดให้คนออสเตรเลียเข้ามาทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญได้ยกเว้นใน 39 อาชีพที่ห้ามคนต่างชาติทำตามพระราชกำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522 โดยกำหนดเงื่อนไขตามประเภทและคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถเข้ามาประกอบธุรกิจของไทยไว้โดยมีรายละเอียดเปรียบเทียบกับเงื่อนไขของออสเตรเลียดังแสดงในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 เงื่อนไขของรูปแบบการค้าบริการภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

รูปแบบการค้าบริการ	เงื่อนไขของประเทศออสเตรเลีย	เงื่อนไขของประเทศไทย
mode 3	<ul style="list-style-type: none"> ● คนไทยสามารถเข้าไปจัดตั้งธุรกิจในออสเตรเลียทุกประเภทได้ 100% ยกเว้นธุรกิจประเภทหนึ่งสี่พิมพ์ การกระจายเสียง การบินระหว่างประเทศ และทำอากาศยาน แต่จะต้องดำเนินการภายใต้นโยบายการลงทุนต่างประเทศและกฎหมาย ● ออสเตรเลียเปิดตลาดในธุรกิจอื่นๆ ให้ไทยนอกจากที่ผูกพันไว้ภายใต้ WTO อาทิ การซ่อมรถยนต์ บริการโทรศัพท์มือถือและดาวเทียม สถาบันสอนภาษาอังกฤษ สถาบันสอนภาษาไทย สถาบันสอนทำอาหารไทย สถาบันสอนนวดไทย ธุรกิจเหมืองแร่ และอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าทุกประเภท 	<ul style="list-style-type: none"> ● ประเทศไทยจะเปิดตลาดให้คนออสเตรเลียลงทุนทางตรงได้ไม่เกิน 50% ในธุรกิจทุกประเภทที่ไม่อยู่ในบัญชี 1 และ 2 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ● ประเทศไทยจะเปิดตลาดให้ออสเตรเลียมากกว่าที่ผูกพันไว้กับประเทศสมาชิกอื่นภายใต้ WTO โดยเปิดตลาดในบางธุรกิจให้คนออสเตรเลียถือหุ้นได้ไม่เกิน 60% และมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นธุรกิจที่จดทะเบียนจัดตั้งในไทยและมีสัดส่วนหนี้สินต่อทุนไม่เกิน 3 ต่อ 1 โดยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับภายในประเทศ ซึ่งครอบคลุมสาขาบริการต่างๆ 9 สาขา ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. สาขาบริการธุรกิจ ได้แก่ ที่ปรึกษาด้านการจัดการทั่วไป (เฉพาะที่จัดตั้งเป็นสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคให้บริษัทในเครือหรือสาขา) หอประชุมขนาดใหญ่ และศูนย์แสดงสินค้านานาชาติขนาดใหญ่ 2. สาขาบริการสื่อสาร แบ่งเป็น <ul style="list-style-type: none"> - บริการที่ให้ออสเตรเลียถือหุ้นได้ไม่เกิน 50 % ได้แก่ บริการขายอุปกรณ์โทรคมนาคม เซาอุปกรณ์สถานีโทรคมนาคม และที่ปรึกษาด้านโทรคมนาคม - บริการที่ให้ออสเตรเลียถือหุ้นได้ไม่เกิน 40 % ได้แก่ Domestic very small aperture terminal เฉพาะที่ใช้บริการระบบเครือข่ายภายใต้กำกับของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม (กทช.) - บริการที่ให้ออสเตรเลียถือหุ้นได้ไม่เกิน 25 % ได้แก่ Database access services เฉพาะที่ใช้บริการระบบเครือข่ายภายใต้กำกับของ กทช.

รูปแบบการค้าบริการ	เงื่อนไขของประเทศออสเตรเลีย	เงื่อนไขของประเทศไทย
		<ol style="list-style-type: none"> 3. สาขาบริการก่อสร้าง ได้แก่ บริการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ 4. สาขาบริการจัดจำหน่าย ให้คนออสเตรเลียถือหุ้นได้ 100% ในบริการจัดจำหน่ายและติดตั้งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากโรงงานออสเตรเลียในไทย 5. สาขาบริการศึกษา ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการสอนและวิจัยด้านวิทยาศาสตร์สิ่งมีชีวิต เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีนาโน 6. สาขาบริการท่องเที่ยวและเดินทาง ได้แก่ โรงแรมหรูหรารายขนาดใหญ่ และภัตตาคารเต็มรูปแบบ 7. สาขาบริการนันทนาการ วัฒนธรรมและกีฬา ได้แก่ สวนสาธารณะ (Theme park) และอุทยานสัตว์น้ำ 8. สาขาบริการขนส่ง ได้แก่ ที่จอดเรือท่องเที่ยว 9. สาขาการลงทุนเหมืองแร่ ได้แก่ การทำเหมืองแร่บนบกและในทะเล
mode 4	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้ที่เข้าไปติดต่อธุรกิจ (Business visitor) สามารถเข้าไปทำงานได้ไม่เกิน 3 เดือน • ผู้ที่เข้าไปให้บริการ (Service seller) สามารถเข้าไปทำงานได้ไม่เกิน 6 เดือน และต่ออายุได้แต่รวมเวลาทั้งสิ้นไม่เกิน 12 เดือน • ผู้โอนย้ายภายในกิจการ (Intra corporate transferee) สามารถเข้าไปทำงานได้ไม่เกิน 4 ปี และต่ออายุได้แต่รวมเวลาทั้งสิ้นไม่เกิน 10 ปี และอนุญาตให้คู่สมรสและผู้ติดตามของผู้โอนย้ายภายในกิจการเข้าไปทำงานในตำแหน่งใดก็ได้ในระยะเวลาเดียวกับที่กำหนดไว้ในวีซ่าของผู้โอนย้ายภายในกิจการ • ผู้ให้บริการตามสัญญา (Contractual service supplier) สามารถเข้าไปทำงานได้ 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้โอนย้ายภายในกิจการเข้ามาทำงานได้ 1 ปี ต่ออายุได้ไม่เกิน 5 ปี โดยกิจการที่ว่างต้องนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในไทยไม่น้อยกว่า 3 ล้านบาทต่อลูกจ้างคนต่างชาติ 1 คนและมีลูกจ้างคนต่างชาติรวมทั้งหมดได้ไม่เกิน 10 คน • ผู้ให้บริการตามสัญญาต้องได้รับการว่าจ้างให้มาให้บริการแก่ธุรกิจไทยหรือออสเตรเลียในไทยโดยอนุญาตให้เข้ามาทำงานได้ 1 ปี ต่ออายุได้ไม่เกิน 3 ปี โดยธุรกิจดังกล่าวต้องมีทุนชำระแล้วไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาทต่อลูกจ้างคนต่างชาติ 1 คนและมีลูกจ้างคนต่างชาติรวมทั้งหมดได้ไม่เกิน 10 คน • ผู้เข้ามาติดต่อธุรกิจเข้ามาทำงานได้ไม่เกิน 90 วัน ต่ออายุได้ และมีระยะเวลาเช่นกัน

รูปแบบการค้าบริการ	เงื่อนไขของประเทศออสเตรเลีย	เงื่อนไขของประเทศไทย
	<p>ไม่เกิน 3 ปี ยกเว้นผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพ่อครัวไทย ที่ได้รับการว่าจ้างจากกิจการในออสเตรเลียสามารถเข้าไปทำงานได้ไม่เกิน 4 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหารและผู้จัดการของธุรกิจที่มีบริษัทแม่ตั้งอยู่ในประเทศไทยที่ประสงค์จะจัดตั้งสาขาหรือบริษัทในเครือในออสเตรเลียสามารถเข้าไปทำงานได้ไม่เกิน 4 ปี 	<p>ทั้งหมดไม่เกิน 1 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> • กลุ่มสมรสและผู้ติดตามของผู้ไอนย้ายภายในกิจการและผู้ให้บริการตามสัญญาสามารถทำงานในตำแหน่งผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้เชี่ยวชาญได้ในระยะเวลาเดียวกับที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างของผู้ไอนย้ายภายในกิจการและผู้ให้บริการตามสัญญา • คนออสเตรเลียสามารถใช้บริการศูนย์บริการวีซ่าและใบอนุญาตทำงาน และนักธุรกิจผู้ถือบัตร APEC Business Travel Card สามารถมาประชุมและติดต่อกิจการในไทยได้ไม่เกิน 90 วันโดยไม่ต้องมีใบอนุญาตทำงาน

หมายเหตุ: ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพ่อครัวไทย หมายถึง ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตวีซ่าชั่วคราวมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ จากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับออสเตรเลียเป็นความตกลงที่มีข้อสรุปด้านการค้าบริการแล้วและจะมีผลบังคับใช้ในต้นปี 2548 นี้ ส่วนประเด็นการค้าบริการภายใต้ความตกลงแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับประเทศอื่นๆ นั้นยังอยู่ระหว่างการเจรจาซึ่งสามารถสรุปความคืบหน้าได้ดังนี้

• ไทย-นิวซีแลนด์

การเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย- นิวซีแลนด์ มีความคืบหน้าถึงการเจรจาครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 1-5 พฤศจิกายน 2547 ที่กรุงเทพฯ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบผลการเจรจาแล้ว ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีของทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันประกาศสรุปผลการเจรจาเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2547 ระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ณ กรุงเวียงจันทน์ ส่วนประเด็นการค้าบริการ กำหนดให้มีการเจรจาเปิดตลาดการค้าบริการภายใน 3 ปี หลังจากความตกลงมีผลใช้บังคับ และจะมีหนังสือแลกเปลี่ยนซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของความตกลง FTA ในเรื่องพ่อครัวไทยที่ได้รับวีซ่าบัตรจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและได้รับการว่าจ้างจากผู้ประกอบการในนิวซีแลนด์จะสามารถเข้าไปทำงานได้ 3 ปี และต่ออายุได้ 1ปี รวมทั้งจะดำเนินการเจรจาให้มีการยอมรับวีซ่าบัตรผู้ประกอบการอาชีพหมวดไทยและให้สามารถเข้าไปทำงานในนิวซีแลนด์ได้ภายใน 3 ปี หลังความตกลงฯ มีผลใช้บังคับ ในขณะที่ไทยจะอำนวยความสะดวกในการเข้ามาทำงานของนักธุรกิจนิวซีแลนด์ ซึ่งรายละเอียดจะคล้ายคลึงกับที่ไทยเปิดให้กับออสเตรเลีย

- ไทย- ญี่ปุ่น

การเจรจาเปิดตลาดการค้าบริการระหว่างไทยกับญี่ปุ่นยังไม่สามารถตกลงกันได้เนื่องจากประเทศไทยต้องการใช้แนวทางแบบระบุเฉพาะสาขาที่ต้องการเปิดตลาด (Positive List Approach) ในขณะที่ญี่ปุ่นเสนอให้ใช้การเปิดตลาดแบบทุกสาขาและระบุข้อจำกัดการเปิดตลาดเท่าที่กฎหมายปัจจุบันมีอยู่ (Negative List Approach) รวมทั้ง ต้องการให้ไทยเปิดเสรีในสาขาบริการทางการเงิน ส่วนฝ่ายไทยต้องการให้ญี่ปุ่นยอมรับมาตรฐานฝีมือแรงงานไทยและเปิดตลาดการให้แรงงานไทยที่มีฝีมือไปทำงานได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น อีกทั้งเสนอให้คนญี่ปุ่นที่เข้ามารักษาพยาบาลในไทยสามารถขอเงินคืนได้จากระบบประกันสุขภาพในญี่ปุ่น

- ไทย-บาหลีเรน

ไทย-บาหลีเรน ได้ร่วมลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยการเป็นพันธมิตรทางเศรษฐกิจและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2545 สำหรับการลดภาษีสินค้าในเบื้องต้นบางส่วนอย่างเร่งด่วน (Early Harvest) ซึ่งถือเป็นความตกลงในระดับทวิภาคีฉบับแรกของไทย ส่วนประเด็นการค้าบริการ ทั้งสองฝ่ายได้หารือในสาขาการค้าบริการที่แต่ละฝ่ายให้ความสนใจ โดยสาขาที่จะนำมาเจรจาในช่วงแรก ซึ่งบาหลีเรนให้ความสำคัญคือ สาขาการเงินและการธนาคาร ประกันภัย โทรคมนาคม ในขณะที่ไทยให้ความสำคัญในสาขาก่อสร้างและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ธุรกิจร้านอาหารไทย บริการสุขภาพและท่องเที่ยว เป็นต้น

- ไทย-จีน (อาเซียน-จีน)

การเจรจาการค้าบริการของทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถตกลงกันได้ประเด็นหลักๆ โดยเฉพาะในเรื่องคำนิยามของบุคคลธรรมดา (Natural Person of a Party) ที่จะได้รับประโยชน์จากความตกลงฯ ว่าควรครอบคลุมถึงผู้มีถิ่นพำนักถาวร (Permanent Resident) หรือไม่นอกเหนือจากบุคคลที่ถือสัญชาติของประเทศภาคีนั้น โดยจีนไม่ต้องการให้บุคคลธรรมดาที่มีความหมายครอบคลุมถึงผู้มีถิ่นพำนักถาวร เนื่องจากขณะนี้จีนยังไม่มีมาตรการภายในประเทศรองรับในเรื่องนี้ ในขณะที่อาเซียนส่วนใหญ่ยังคงยืนยันที่จะให้ความหมายของบุคคลธรรมดาของประเทศภาคีครอบคลุมถึงผู้มีถิ่นพำนักถาวร ส่วนไทยยังสงวนสิทธิที่จะให้คำนิยามของบุคคลธรรมดารวมถึงผู้มีถิ่นพำนักถาวร

การประชุมเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2547 ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียน โดยรัฐมนตรีเศรษฐกิจของอาเซียนได้ลงนามในพิธีสารรายสาขา 11 ฉบับ ซึ่งกรอบความตกลงดังกล่าว ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการนำร่องสำหรับการรวมกลุ่มสินค้าและบริการสำคัญ 11 สาขาของอาเซียน ได้แก่ เกษตร ประมง ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาสุภาพ การท่องเที่ยว การบิน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้อาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน และมีการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ สินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรียิ่งขึ้น

สาระสำคัญของกรอบความตกลงฯ ในส่วนของการค้าบริการได้แก่ สาขาการท่องเที่ยว โดยไทยแสดงท่าทีในการสนับสนุนให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยว และเป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทาง โดยจะมุ่งให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางภายในอาเซียน การส่งเสริมการท่องเที่ยวและการตลาด รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ และจัดทำมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวให้ได้รับการยอมรับในระดับสากล ส่วนสาขาการบิน ไทยจะสนับสนุนให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางทางการบินของเอเชีย และสนับสนุนการเดินทางของนักธุรกิจ และการท่องเที่ยว โดยอาเซียนจะเปิดเสรีด้านการบิน ทั้งด้านการขนส่งสินค้า และผู้โดยสาร โดยมีเป้าหมายที่จะดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2553 ทั้งนี้ ไทย สิงคโปร์ และบรูไน ได้ลงนามในความตกลงเพื่อเปิดเสรีการขนส่งสินค้าทางอากาศ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2547 และประเทศกัมพูชาได้เข้าร่วมเป็นภาคีเมื่อเดือนพฤษภาคม 2547

• ไทย-เปรู

การเจรจาการค้าบริการระหว่างไทย-เปรูมีประเด็นที่ขัดแย้งกัน เนื่องจากฝ่ายไทยเสนอให้ใช้ Positive list approach ขณะที่เปรูต้องการใช้ Negative list approach ซึ่งทั้งสองฝ่ายยังตกลงกันไม่ได้ ดังนั้นในระหว่างการเจรจาทั้งสองฝ่ายจึงใช้ Consolidated agreement นอกจากนี้ ไทยได้ยื่นข้อเสนอให้เปรูเปิดตลาดการค้าบริการในสาขาวิชาชีพ (สถาปนิก วิศวกร) การจัดจำหน่ายภาพยนตร์ การก่อสร้าง การศึกษา การท่องเที่ยว ธุรกิจเสริมความงาม การบำบัดด้วยธรรมชาติ (นวดแผนโบราณ และสปา) การบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการประมง เหมืองแร่และการผลิต

• ไทย-อินเดีย

การเจรจาการค้าบริการของทั้งสองฝ่ายได้มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นต่อร่างความตกลงด้านการค้าบริการที่ฝ่ายอินเดียเป็นผู้ร่างขึ้น โดยส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากความตกลงด้านการค้าบริการภายใต้องค์การการค้าโลก (GATS) และทั้งสองฝ่ายเห็นว่าควรเจรจาเพื่อเปิดตลาดในลักษณะ Positive list approach โดยกำหนดให้มีการเจรจาขอบเขตเสร็จสิ้นภายในต้นปี 2549

• ไทย-สหรัฐฯ

การหารือด้านการค้าบริการข้ามพรมแดนของทั้งสองฝ่ายสรุปได้ว่า ไทยเสนอให้ร่างข้อบท (Chapter) ด้านการค้าบริการมีโครงสร้างและหลักการที่สอดคล้องกับข้อบทด้านการค้าบริการที่ไทยเสนอในกรอบเจรจา FTA อื่นๆ เช่น ไทย-ออสเตรเลีย เป็นต้น ซึ่งสหรัฐอเมริกาเห็นด้วยกับไทยในบางประเด็นในร่างข้อบท แต่ยังคงมีความเห็นที่ไม่สอดคล้องกับไทยในบางประเด็น เช่น ไทยต้องการใช้การเจรจาเปิดตลาดแบบ Positive List approach แต่สหรัฐอเมริกาต้องการใช้แบบ Negative List approach ไทยต้องการให้ครอบคลุมการให้บริการในทุกรูปแบบรวมถึงการลงทุนในภาคบริการ แต่สหรัฐอเมริกาต้องการให้แยกการลงทุนในภาคบริการไปเจรจาในกลุ่มเจรจาด้านการลงทุน ไทยต้องการให้มีบทบัญญัติด้านมาตรการคุ้มครองในลักษณะต่างๆ เช่น มาตรการปกป้องฉุกเฉินสำหรับการค้าบริการ และมาตรการดูแลการชำระเงิน เป็นต้น โดยประเด็นสำคัญที่ไทยเสนอคือการเจรจาเรื่อง

การเข้าไปทำงานของบุคคล และขอให้สหรัฐฯ ยอมรับคุณสมบัติของคนไทยที่เข้าไปทำงานในอาชีพต่าง ๆ เช่น พ่อครัว ผู้ประกอบอาชีพหมวดไทย ในขณะที่สหรัฐฯ เสนอให้ไทยเปิดตลาดธุรกิจ โทรคมนาคม การเงิน และบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อที่ 6.5)

- BIMST-EC

ประเด็นเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการจะมีการเจรจาให้ครอบคลุมสาขาที่สำคัญโดยใช้ Positive list approach และให้นำหลักการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่าง และความยืดหยุ่นมาใช้กับประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รวมทั้งกำหนดให้มีการเจรจาเพื่อเปิดเสรีในนโยบายการลงทุน โดยให้ใช้แนวทาง Positive list approach สำหรับการเปิดตลาดการค้าบริการด้วย ซึ่งจะเริ่มการเจรจาด้านการค้าบริการในปี 2548

6.4 สาระสำคัญของการเจรจาการค้าบริการภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศคู่ค้าสำคัญ

สหรัฐอเมริกาได้ทำความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีกับหลายประเทศทั้งในภูมิภาคเดียวกันและต่างภูมิภาคกัน อาทิ จอร์แดน อิสราเอล ซิลี สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และโมร็อกโก และอยู่ในระหว่างการเจรจากับกลุ่ม 5 ประเทศในแอฟริกา (Southern African Customs Union: SACU) นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังอยู่ในช่วงการพิจารณาทำความตกลงการค้ากับประเทศอื่นๆ อีก ได้แก่ ความตกลงการค้าเสรีสหรัฐฯ - ตะวันออกกลาง และ ความตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทย นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังมีความตกลงทวิภาคี (Bilateral Agreement) ทั้งความตกลงการค้าเสรีและความตกลงทางการค้าเฉพาะด้านกับประเทศต่างๆ อีกเป็นจำนวนมาก

สาระสำคัญของการเจรจาการค้าบริการของสหรัฐฯ จะเน้นประเด็นเรื่องการเข้าสู่ตลาดบริการและการกำกับดูแลในประเทศที่เป็นธรรม โดยสาขาที่สหรัฐฯ ให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ บริการทางการเงิน (Financial Services) บริการโทรคมนาคม (Telecommunications) และบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (Express Delivery Services) ทั้งนี้ ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีซึ่งสหรัฐฯ จะใช้เป็นต้นแบบในการเจรจากับประเทศไทย ได้แก่ ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างสหรัฐอเมริกากับสิงคโปร์ (US-Singapore Free Trade Agreement) และระหว่างสหรัฐอเมริกากับซิลี (US-Chile Free Trade Agreement) โดยการเปิดเสรีการค้าบริการตามความตกลงการค้าเสรีสหรัฐฯ - สิงคโปร์จะกว้างและลึกกว่ากรณีสหรัฐฯ - ซิลี สาระสำคัญของการเจรจาการค้าบริการของทั้งสองความตกลงสรุปได้ดังนี้ (ดูรายละเอียดประกอบในตารางที่ 6.2)

- สหรัฐฯ - สิงคโปร์

การเจรจาความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างสหรัฐฯ และสิงคโปร์ได้ข้อสรุปในเดือนกรกฎาคม 2546 ซึ่งเป็นความตกลงการค้าเสรีฉบับที่ 5 ของสหรัฐฯ และเป็นความตกลงการค้าเสรีฉบับแรกที่สหรัฐฯ ลงนามกับประเทศในแถบเอเชีย

สาระสำคัญของความตกลงเน้นการยึดหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง และหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติกับผู้ให้บริการต่างชาติ โดยความตกลงนี้มีผลบังคับใช้ในระดับชาติ (National) และระดับมลรัฐ (Regional) แต่ไม่รวมถึงรัฐบาลในระดับท้องถิ่น (Local government) โดยครอบคลุมการค้าบริการข้ามพรมแดนของทั้งสองประเทศและสิทธิการลงทุนและการประกอบอาชีพ ให้บริการในประเทศคู่ค้า การเปิดตลาดการค้าบริการครอบคลุมในหลายสาขา ได้แก่ ธุรกิจคอมพิวเตอร์และบริการที่เกี่ยวข้อง โทรคมนาคม ก่อสร้าง วิศวกรรม ท่องเที่ยว โฆษณา ประษณีย์ ด่วน บริการวิชาชีพ การกระจายสินค้า การฝึกอบรมและการศึกษา และสิ่งแวดล้อม โดยสิงคโปร์จะเปิดตลาดให้ธุรกิจบริการสหรัฐฯ มากขึ้นภายใต้ข้อผูกพันแบบ Negative list approach นอกจากนี้ ภายใต้หลักการเข้าสู่ตลาด ได้ระบุว่าห้ามรัฐบาลของแต่ละประเทศจำกัดจำนวนผู้ประกอบการในตลาด มูลค่าหรือปริมาณการค้า จำนวนสาขา จำนวนลูกค้า ลักษณะของนิติบุคคลและการบังคับการร่วมทุน เป็นต้น

นอกจากนี้ การเปิดเสรียังอนุญาตให้คงมาตรการเดิมไว้ซึ่งถึงแม้จะขัดกับข้อตกลง รวมทั้งให้การยกเว้นสาขาบริการที่รัฐยังเป็นผู้ให้บริการอยู่ในปัจจุบันแต่ต้องมีการกำหนดระยะเวลา ประเด็นสำคัญอีกข้อหนึ่งคือการกำหนดข้อผูกพันไว้ว่าจะต้องไม่จำกัดการโอนเงินระหว่างประเทศ โดยไม่มีมาตรการปกป้อง ส่วนมาตรการในการกำกับดูแลจะต้องมีความชัดเจนว่าหน่วยงานใดเป็นผู้มีอำนาจในการอนุญาตประกอบกิจการในแต่ละสาขา รวมทั้ง เงื่อนไขในการรับใบอนุญาตต้องชัดเจนและเปิดเผยต่อสาธารณชน โดยกระบวนการออกใบอนุญาตจะต้องโปร่งใสและมีหลักการที่ชัดเจน และมาตรการของการบริการจะต้องไม่สร้างภาระต้นทุนแก่ผู้ประกอบการจนเกินควร อีกทั้งการออกใบอนุญาตจะต้องไม่เป็นอุปสรรคที่มาจำกัดอุปทานของบริการในตลาด

ความตกลงนี้ยังเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกับนักลงทุนในประเทศ ในการซื้อหุ้นรัฐวิสาหกิจในประเทศ กล่าวคือ รัฐไม่สามารถจำกัดหุ้นส่วนต่างชาติของรัฐวิสาหกิจที่แปลงสภาพได้ โดยรัฐวิสาหกิจที่แปลงสภาพหรือแปรรูปจะต้องไม่มีสิทธิพิเศษที่มากกว่าบริษัทเอกชนอื่นในตลาดเดียวกัน ยกเว้นในการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ

ส่วนบริการทางการเงินครอบคลุมหลักการของการไม่เลือกปฏิบัติ และหลักการด้านการเปิดตลาด โดยทั้งสองประเทศจะต้องปฏิบัติต่อนักลงทุนต่างชาติตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง และหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงินและการลงทุนในสถาบันการเงิน โดยอนุญาตให้ประเทศคู่สัญญาสามารถให้บริการด้านการเงินประเภทใหม่เพิ่มเติมได้ และประเทศคู่สัญญาห้ามกีดกันการเปิดสถาบันการเงินของตนเองในประเทศคู่สัญญา รวมทั้งห้ามการจำกัดจำนวนสถาบันการเงิน มูลค่าการทำธุรกรรมบริการ ปริมาณการให้บริการด้านการเงิน และจำนวนแรงงานในธุรกิจสถาบันการเงิน นอกจากนี้ ทั้งสองประเทศต้องมีข้อกำหนดและนโยบายที่โปร่งใสต่อการทำธุรกรรมของสถาบันการเงินและการให้บริการข้ามพรมแดน อีกทั้งมีการตั้งคณะกรรมการบริการทางการเงิน (Financial Service Committee) เพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริการทางการเงิน และทำหน้าที่ในการพิจารณา ตรวจสอบการให้บริการด้านการเงิน ตลอดจนทำหน้าที่ในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

- สหรัฐฯ - ซิลี

การเจรจาความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างสหรัฐฯ และซิลีได้ข้อสรุปในเดือนธันวาคม 2545 ซึ่งถือเป็นความตกลงการค้าเสรีสองฝ่ายฉบับแรกระหว่างสหรัฐฯ กับประเทศในแถบอเมริกาใต้ที่ครอบคลุมขอบเขตกว้างขวางในทุกเรื่อง (Comprehensive) ที่ทั้งสองประเทศมีความสนใจร่วมกัน

ความตกลงของทั้งสองฝ่ายครอบคลุมการค้าบริการข้ามพรมแดนทั้งสองประเทศและสิทธิการลงทุนและการประกอบอาชีพให้บริการในประเทศคู่ค้า โดยการเปิดตลาดการค้าบริการครอบคลุมในหลายสาขา ได้แก่ ธุรกิจคอมพิวเตอร์และบริการที่เกี่ยวข้อง โทรคมนาคม ก่อสร้าง วิศวกรรม ท่องเที่ยว โฆษณา ไปรษณีย์ด่วน บริการวิชาชีพ การกระจายสินค้า การฝึกอบรมและการศึกษา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งซิลีจะเปิดตลาดให้ธุรกิจบริการสหรัฐฯ มากขึ้นภายใต้ข้อผูกพันแบบ Negative list approach

บริการทางการเงินครอบคลุมหลักการของการไม่เลือกปฏิบัติ และหลักการด้านการเปิดตลาด โดยทั้งสองประเทศจะต้องปฏิบัติต่อกันลงทุนต่างชาติตามหลักการประติบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง และหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติต่อการดำเนินงานของสถาบันการเงินและการลงทุนในสถาบันการเงิน โดยแต่ละฝ่ายจะต้องอนุญาตให้ผู้ให้บริการทางการเงินต่างชาติเข้ามาจัดหาบริการในประเทศ และเข้ามาดำเนินกิจการในประเทศภายใต้หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ รวมทั้งแต่ละฝ่ายจะต้องมีกฎระเบียบและนโยบายด้านการลงทุนที่โปร่งใสและยุติธรรมในการบริหารจัดการกิจกรรมทางการเงิน และผู้ให้บริการทางการเงินจะต้องมีสิทธิเข้าถึงตลาดได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งจะต้องอนุญาตให้สถาบันการเงินของประเทศคู่สัญญาสามารถเข้าถึงระบบการชำระเงิน และให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดหาเงินทุนและการ Refinance โดยต้องมีกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทการลงทุนในด้านบริการทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยุติธรรม นอกจากนี้ แต่ละฝ่ายห้ามกีดกันหรือจำกัดจำนวนสถาบันการเงิน มูลค่ารวมของการทำธุรกรรมบริการทางการเงิน จำนวนผู้ดำเนินการกิจการทางการเงิน และจำนวนแรงงานในภาคบริการทางการเงิน เพื่อเอื้อต่อการเปิดตลาดบริการทางการเงิน

ตารางที่ 6.2 ประเด็นความตกลงการค้าเสรีสหรัฐอเมริกา-สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา-ชิลี ด้านการค้าบริการ

สหรัฐ - สิงคโปร์	สหรัฐ - ชิลี
<ul style="list-style-type: none"> • ต้องยึดหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติและหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่งกับผู้ให้บริการต่างชาติ • ห้ามกำหนดจำนวนผู้ให้บริการ มูลค่าของการทำธุรกรรมบริการ ปริมาณการให้บริการและจำนวนแรงงาน ตลอดจนห้ามจำกัดประเภทของการร่วมลงทุนเพื่อก่อให้เกิดการค้าบริการที่เสรีมากขึ้น • สามารถกำหนดข้อกำหนดภายในประเทศขึ้นมาใช้ได้แต่ต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการค้าบริการ และต้องมีความเหมาะสมและโปร่งใสในแต่ละภาคบริการ • ต้องให้การอนุมัติสำหรับการโอนและจ่ายเงินที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการข้ามพรมแดนโดยเสรีทั้งในและนอกประเทศคู่สัญญา • สามารถที่จะระงับการให้สิทธิที่เกี่ยวกับการให้บริการแก่ประเทศอื่น ๆ ได้ ถ้าการบริการนั้นมาจากประเทศนอกสมาชิกและไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันหรือพฤติกรรมทางด้านการค้ามีปัญหาและฉ้อฉล • สามารถที่จะกำหนดเครื่องมือที่เหมาะสมเกี่ยวกับการให้บริการได้ 	<ul style="list-style-type: none"> • ต้องยึดหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติและหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่งกับผู้ให้บริการต่างชาติ • ครอบคลุมธุรกิจการให้บริการอย่างกว้างขวาง ได้แก่ การจัดส่งด่วน บริการวิชาชีพ ที่ปรึกษาทางกฎหมายต่างประเทศ การให้ใบอนุญาตวิศวกรรม ชั่วคราวและวิศวกรรม • ห้ามมิให้รัฐบาลกำหนดจำนวนผู้ให้บริการ มูลค่าของการทำธุรกรรมบริการ ปริมาณการให้บริการและปริมาณแรงงานในภาคบริการ • ต้องไม่ออกกฎ ข้อบังคับในการห้ามมิให้ผู้ให้บริการต่างชาติเข้ามาตั้งสาขาหรือตัวแทนในประเทศ • ต้องหารือร่วมกันทุกปีเพื่อทบทวนการดำเนินงานในข้อตกลงการค้าบริการข้ามพรมแดนและพิจารณาประเด็นการค้าบริการที่อยู่ในความสนใจของประเทศคู่เจรจา • ให้สิทธิโดยชอบธรรมแก่คู่สัญญาในการที่จะระงับการให้ประโยชน์แก่ผู้ให้บริการต่างชาติในกรณีที่ผู้ให้บริการไม่ได้เป็นชาติสมาชิกและชาติที่ระงับสิทธิพิเศษไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศที่ถูกระงับ

ที่มา: เอกสารประกอบการประชุมโต๊ะกลมเรื่อง "รัฐบาลควรมีจุดยืนในการเจรจาการค้าทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกาอย่างไร" โครงการจัดกระแสดงการค้าโลก WTO Watch 27-28 เมษายน 2547.

6.5 การเปิดเสรีตลาดบริการภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

สหรัฐฯ ได้ประกาศริเริ่มความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศอาเซียน ซึ่งเรียกว่า Enterprise for ASEAN Initiative (EAI) โดยสหรัฐฯ และประเทศอาเซียนแต่ละประเทศจะพิจารณาร่วมกันว่า จะดำเนินการเจรจาเพื่อทำความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement-FTA) แบบทวิภาคีกันหรือไม่ และเมื่อใด ทั้งนี้ การทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐฯ และอาเซียนนั้น จะใช้ความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐฯ และสิงคโปร์ซึ่งได้ลงนามกันไปแล้วเป็นกรอบในการเจรจา ประเทศอาเซียนที่จะสามารถเจรจาการค้าเสรีกับสหรัฐฯ ได้จะต้องผ่านการลงนามในความตกลงกรอบด้านการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Framework Agreement หรือ TIFA) กับสหรัฐฯ ก่อน ประเทศไทยได้

ผ่านการลงนามความตกลง TIFA แล้ว และขณะนี้อยู่ระหว่างขั้นตอนการเจรจาเพื่อทำความตกลงการค้าเสรีกับสหรัฐฯ

ประเทศไทยมีความตกลงด้านการลงทุนกับสหรัฐฯ ภายใต้สนธิสัญญาที่เรียกว่า Treaty of Amity and Economic Relations ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 ความตกลงดังกล่าวให้สิทธิแก่นักลงทุนและบริษัทของสหรัฐฯ ในการลงทุนและดำเนินธุรกิจในประเทศไทยในระดับที่เท่าเทียมกับนักลงทุนไทยทุกประการยกเว้นในเรื่องของวีซ่าและใบอนุญาตการทำงาน การครอบครองที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎระเบียบที่ใช้กับชาวต่างชาติทั่วไป ความตกลงดังกล่าวครอบคลุมธุรกิจทุกสาขา ยกเว้น 6 สาขาคือบริการวิชาชีพ การขนส่ง การสื่อสาร การเงินและการธนาคารที่มีการรับฝากเงิน การใช้ประโยชน์จากที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ และการค้าผลผลิตทางการเกษตรภายในประเทศ อย่างไรก็ตามความตกลงดังกล่าวขัดกับหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) ขององค์การการค้าโลก และจะต้องยกเลิกไปในเดือนมกราคม พ.ศ. 2548

ร่างข้อตกลงว่าด้วยการค้าบริการในความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐฯ มีสาระสำคัญคล้ายคลึงกับที่ปรากฏใน Treaty of Amity and Economic Relations ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐฯ ที่มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 ซึ่งให้สิทธิแก่ผู้ประกอบการสหรัฐฯ เทียบเท่าผู้ประกอบการไทย อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงด้านการค้าบริการในความตกลงการค้าเสรีมีขอบเขตที่จำกัดกว่าใน Treaty of Amity เนื่องจากให้การยกเว้นสำหรับสาขาบริการดังต่อไปนี้

1. มาตรการต่างๆ ที่เป็นการจำกัดการค้าบริการที่บังคับใช้อยู่ในเวลาที่มีการทำความตกลง
2. บริการทุกสาขาที่รัฐวิสาหกิจดำเนินการอยู่ในเวลาที่ทำความตกลง

การที่ความตกลงการค้าเสรีมีความครอบคลุมสาขาบริการน้อยกว่า เนื่องมาจากการที่ข้อตกลงด้านการลงทุนภายใต้ความตกลงการค้าเสรีมีความกว้างขวางมากกว่าใน Treaty of Amity มาก ซึ่งทำให้ประเทศคู่เจรจาต้องการสงวนสิทธิการเปิดเสรีในสาขาบริการที่อาจได้รับผลกระทบในทางลบ²

แม้ร่างข้อตกลงดังกล่าวมีกรอบที่จำกัดโดยไม่ครอบคลุมหลายสาขาบริการและมาตรการ แต่ร่างข้อตกลงดังกล่าวมีประเด็นที่มีได้ปรากฏใน Treaty of Amity 3 ประเด็น คือ

1. การกำกับดูแลในประเทศ ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม
2. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจซึ่งห้ามมิให้รัฐวิสาหกิจที่แปรสภาพเป็นบริษัทจำกัด (corporatized) แล้ว ได้รับสิทธิพิเศษใดๆ จากรัฐ และการให้นักลงทุนสหรัฐฯ มีสิทธิเท่าเทียมกับนักลงทุนไทยในการถือหุ้นของรัฐวิสาหกิจ เมื่อมีการกระจายหุ้นต่อสาธารณะ

² ข้อตกลงด้านการลงทุนมีผลกระทบโดยตรงต่อการค้าบริการ เนื่องจากการค้าบริการโดยทั่วไปจะต้องมีการลงทุนโดยตรง การที่ข้อตกลงด้านการลงทุนเปิดกว้างให้นักลงทุนสหรัฐฯ สามารถเข้าไปลงทุนในประเทศอื่นได้ จึงมีผลทำให้เกิดการเปิดเสรีในสาขาบริการนั้นทันที เว้นแต่จะมีข้อกำหนดเป็นอย่างอื่น

3. การโอนเงินข้ามประเทศ ซึ่งห้ามมิให้รัฐมีมาตรการใดๆ อันเป็นการขัดขวางมิให้ผู้ประกอบการโอนเงิน ดอกเบี้ย ค่าร้อยละ ค่าจ้างและอื่นๆ ออกนอกประเทศ

อย่างไรก็ตาม ร่างข้อตกลงดังกล่าวไม่มีข้อห้ามในเรื่องการให้การอุดหนุนของภาครัฐ ซึ่งหมายความว่า รัฐบาลสหรัฐฯ สามารถให้การอุดหนุนแก่นักลงทุนของประเทศตนในการเข้ามาประกอบกิจการในสาขาบริการต่างๆ ในประเทศไทยภายใต้ความตกลงฯ ได้

สาขาบริการที่สหรัฐฯ เรียกร้องให้ไทยเปิดตลาดมากที่สุดได้แก่ บริการโทรคมนาคม บริการทางการเงิน และบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ ในขณะที่ไทยเรียกร้องให้สหรัฐฯ เปิดตลาดบริการในเรื่องการเข้าไปทำงานของบุคคล และขอให้สหรัฐฯ ยอมรับคุณสมบัติของคนไทยที่เข้าไปทำงานในอาชีพต่างๆ เช่น พ่อครัว ผู้ประกอบอาชีพนวดไทย ซึ่งบริการนวดไทย สปา และการท่องเที่ยวเป็นสาขาบริการที่ไทยมีศักยภาพและความพร้อมในการเปิดตลาด โดยรายละเอียดสาขาที่ทั้งไทยและสหรัฐฯ ให้ความสนใจในการเปิดตลาดภายใต้ความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยและสหรัฐฯ ที่จะยึดต้นแบบจากความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐฯ และสิงคโปร์ สรุปได้ดังนี้

6.5.1 บริการโทรคมนาคม

ข้อตกลงด้านโทรคมนาคมในความตกลงการค้าเสรีสหรัฐฯ - สิงคโปร์ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. การให้หลักประกันแก่ผู้ประกอบการของแต่ละฝ่ายในการเข้าถึงโครงข่ายโทรคมนาคมสาธารณะในประเทศหรือข้ามพรมแดน โดยไม่เลือกปฏิบัติ
2. การให้หลักประกันแก่ผู้ประกอบการของแต่ละฝ่ายในการเชื่อมต่อกับโครงข่ายโทรคมนาคมหรืออุปกรณ์ของผู้ประกอบการอีกฝ่าย
3. การกำหนดภาระหน้าที่ของผู้ประกอบการรายใหญ่ (major supplier) ในการให้บริการโดยไม่เลือกปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขที่สมเหตุสมผล ในด้านต่อไปนี้
 - การเชื่อมต่อโครงข่ายโดยแยกส่วน (unbundled) และให้เชื่อมต่อได้ทั้งแบบ physical และ virtual collocation
 - การจำหน่ายต่อบริการ (resale) ในราคาที่คิดอ้างอิงตามต้นทุน
 - การให้ผู้ประกอบการอื่นใช้เสา หรือท่อ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ประกอบการ
 - การจัดทำและเปิดเผยข้อเสนอการเชื่อมต่อโครงข่ายมาตรฐาน (Reference Interconnection Offer)
 - การให้บริการวงจรเช่าในราคาที่สมเหตุสมผล โดยอยู่ในระดับที่สามารถเปรียบเทียบได้กับราคาของผู้ประกอบการในประเทศอื่น
4. การมีมาตรการคุ้มครองการแข่งขัน (competitive safeguards) กลไกในการระงับข้อพิพาทเรื่องการเชื่อมต่อโครงข่าย สิทธิในการร้องเรียนและอุทธรณ์ต่อหน่วยงานกำกับดูแล และสิทธิในการฟ้องร้องต่อศาลให้ทบทุนการตัดสินใจของหน่วยงานกำกับดูแล

5. การขจัดความเกี่ยวข้องระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลและผู้ประกอบการ และการมีแผนในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เป็นกิจการเอกชน
6. การมีความโปร่งใสในการให้ใบอนุญาตประกอบการ การจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัด และกระบวนการออกกฎระเบียบต่างๆ
7. การให้อิสระแก่ผู้ประกอบการในการเลือกเทคโนโลยีที่ใช้ในการให้บริการ

อย่างไรก็ตาม ความตกลงระหว่างสหรัฐฯ และสิงคโปร์ไม่ได้ครอบคลุมถึงสิทธิในการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการต่างประเทศ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่สิงคโปร์ได้เปิดเสรีกิจการโทรคมนาคมแล้ว

ตลาดโทรคมนาคมไทยเป็นตลาดที่ขาดการแข่งขันที่มีประสิทธิผล ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาต่างๆ เช่น กฎเกณฑ์ในการกำกับดูแลของรัฐที่ไม่ได้มาตรฐาน พฤติกรรมการผูกขาดของผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีอำนาจเหนือตลาด และเงื่อนไขในสัญญาสัมปทานระหว่างรัฐและเอกชน ปัญหาเหล่านี้ทำให้บริการโทรคมนาคมในประเทศไทยมีราคาสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน และมีปัญหาการร้องเรียนจากผู้บริโภคในด้านต่างๆ มาก

ปัจจุบันเงื่อนไขการแข่งขันในตลาดโทรคมนาคมของไทยยังมีข้อจำกัดดังต่อไปนี้คือ (1) ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐ (2) จำนวนใบอนุญาตอาจถูกจำกัดโดยหน่วยงานกำกับดูแล และ (3) ต้องเป็นบริษัทที่จดทะเบียนและดำเนินการในประเทศไทย รวมทั้งมีหุ้นส่วนต่างชาติไม่เกินร้อยละ 20 ของทุนจดทะเบียน

6.5.2 บริการทางการเงิน

ข้อตกลงด้านบริการทางการเงินระหว่างสหรัฐฯ และสิงคโปร์ประกอบด้วย การไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้ประกอบการของแต่ละฝ่าย และให้ผู้ประกอบการของแต่ละฝ่ายเข้าประกอบการในตลาดบริการทางการเงินของกันและกันในสาขานาคาร การประกันภัยและบริการที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัย และบริการทางการเงินอื่นๆ นอกจากนี้ ประเทศคู่สัญญาจะต้องคุ้มครองธุรกรรมทางการเงินที่ถูกต้องตามกฎหมายให้ได้รับสิทธิพิเศษภายใต้ข้อสัญญานี้ โดยอนุญาตให้รัฐสามารถดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและกำกับดูแลความมั่นคงของสถาบันการเงินให้เกิดเสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจได้

โดยหลักการแล้ว ข้อตกลงดังกล่าวน่าจะช่วยสร้างโอกาสใหม่ๆ ในการประกอบการให้แก่สถาบันทางการเงินและนักลงทุนของประเทศคู่สัญญาและเพิ่มช่องทางในการให้บริการทางการเงินข้ามพรมแดน ตลอดจนช่วยให้ผู้บริโภคมีทางเลือกที่เพิ่มขึ้น และข้อตกลงดังกล่าวยังน่าจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการกำกับดูแลและลดข้อจำกัด และความไม่ชัดเจนต่างๆ ในการแข่งขันในตลาด ตลอดจนช่วยลดข้อพิพาทต่างๆ

กฎระเบียบของไทยมีข้อจำกัดหลายประการที่รัฐบังคับใช้กับสาขาบริการการเงินในปัจจุบัน เช่น การจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติภายใต้ พ.ร.บ.ประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

ที่อนุญาตให้ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49 ยกเว้นธุรกิจที่มีกฎหมายเฉพาะ เช่น พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 อนุญาตให้ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 25 ของทุนจดทะเบียน หรือ จำกัดสัดส่วนผู้บริหารอย่างน้อยสามในสี่ของจำนวนผู้บริหารทั้งหมดต้องเป็นคนไทย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จากการที่ประเทศไทยประสบวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 จึงมีการตราพระราชกำหนดมาเพื่อแก้ไขภาวะวิกฤตเศรษฐกิจเป็นกรณีเร่งด่วนโดยผ่อนผันเพดานการถือหุ้นต่างชาติสำหรับธุรกิจการเงินเป็นการชั่วคราวโดยรัฐมนตรีกระทรวงการคลังจะพิจารณาเป็นกรณีไป³ หลังจากพ้นระยะเวลาผ่อนผันผู้ลงทุนต่างชาติจะไม่สามารถเพิ่มจำนวนหุ้นที่ครอบครองได้ซึ่งจะส่งผลให้หุ้นส่วนต่างชาติจะค่อยๆ ลดน้อยลงไปพร้อมกับการเพิ่มทุน

สำหรับบริการนายหน้าทางการเงินเป็นธุรกิจที่ห้ามคนต่างชาติทำตาม พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 (บัญชีสาม) ส่วนบริการตราสารหนี้เป็นธุรกิจที่ไม่ได้อยู่ในรายการตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ ดังนั้นต่างชาติสามารถประกอบการได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

6.5.3 บริการการขนส่ง และโลจิสติกส์

กิจการด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ครอบคลุมธุรกิจทั้งด้านการขนส่งทางน้ำ การขนส่งทางอากาศ การขนส่งทางบก และธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องหลายประเภท อาทิ การประกันภัย ธุรกิจบริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ตัวแทนพิธีศุลกากร การไปรษณีย์ เป็นต้น สภาพตลาดส่วนใหญ่ของบริการที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ทั้งในไทยและสหรัฐอเมริกามักจะเปิดให้นักลงทุนจากต่างประเทศเข้าไปลงทุนโดยมีการกำหนดเงื่อนไขไม่ว่าในเรื่องการลงทุน หรือการค้าบริการแรงงาน แต่โดยสภาพทั่วไป สหรัฐฯ มีระดับของการเปิดตลาดแก่นักลงทุนต่างชาติในด้านการค้าบริการที่สูงกว่าไทย (ดูรายละเอียดประกอบในตารางที่ 6.3)

ข้อจำกัดสำคัญในการเข้ามาประกอบธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ของคนต่างด้าวในประเทศไทย ได้แก่ ข้อจำกัดในเรื่องสัดส่วนการถือหุ้นของคนต่างด้าวซึ่งบัญญัติในกฎหมายเฉพาะในแต่ละเรื่อง เช่น การประกอบกิจการขนส่งชายฝั่ง การขนส่งทางอากาศภายในประเทศ การขนส่งทางบก รวมทั้งการประกันภัย ส่วนธุรกิจบางประเภทที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นการเฉพาะ เช่น ธุรกิจบริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ และตัวแทนออกของ พ.ร.บ. ประกอบธุรกิจคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ได้กำหนดห้ามคนต่างด้าวถือหุ้นข้างมาก (ไม่เกินร้อยละ 49) เนื่องจากเป็นกิจการที่อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ สำหรับกิจการที่ไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติห้ามและมิได้อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติคนต่างด้าวสามารถถือหุ้นข้างมากได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการที่พิจารณาให้ใบอนุญาต

³ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 มาตรา 5 เบญจ ระบุว่าธนาคารพาณิชย์ต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และต้องมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์ใด รัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจผ่อนผันให้มีจำนวนหุ้นหรือกรรมการเป็นอย่างอื่นได้ ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

ประกอบธุรกิจ หากคณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่ากิจการดังกล่าวเป็นสาขาบริการที่คนไทยยังขาดความพร้อมในการแข่งขันกับต่างชาติ กิจการนั้นอาจจัดอยู่ในบัญชี 3 (21) ซึ่งเป็นผลให้คนต่างด้าวไม่สามารถประกอบกิจการนั้นได้ แต่สามารถเข้ามาประกอบกิจการในรูปแบบของการร่วมทุนกับผู้ประกอบการไทยได้

ส่วนในประเด็นเรื่องการค้าบริการแรงงานนั้น พบว่าคนต่างชาติไม่สามารถเข้ามาประกอบอาชีพในด้านบริหารจัดการขนส่งสินค้า ตัวแทนออกของ รวมทั้งคนขับยานพาหนะภายในประเทศ เนื่องจากบริการดังกล่าว พ.ร.บ. การทำงานคนต่างด้าวฯ ไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบอาชีพได้

สำหรับเงื่อนไขของสหรัฐฯ อเมริกานั้น ข้อจำกัดการลงทุนโดยมากเป็นผลมาจากรัฐบัญญัติที่ใช้บังคับโดยรัฐบาลกลาง เช่น การขนส่งทางเรือ การขนส่งทางอากาศ การไปรษณีย์ ธุรกิจบริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ตัวแทนออกของ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในบางสาขาบริการรัฐบาลกลางอาจให้อำนาจแก่รัฐบาลในระดับมลรัฐดำเนินการออกกฎหมายบังคับใช้ภายใน เช่น การประกันภัย การขนส่งทางบก ซึ่งมลรัฐต่างๆ อาจมีการกำหนดมาตรฐาน เงื่อนไข คุณสมบัติไว้แตกต่างกันแต่อยู่ภายใต้กรอบที่หน่วยงานรัฐบาลกลางได้กำหนดเป็นมาตรฐานร่วมกัน และเนื่องจากส่วนใหญ่การค้าบริการเหล่านี้ต้องได้รับใบอนุญาต เงื่อนไขเหล่านี้อาจเป็นอุปสรรคที่ทำให้ธุรกิจไทย รวมทั้งแรงงานไม่สามารถเข้าไปให้บริการในด้านการขนส่งและโลจิสติกส์แข่งกับผู้ประกอบการในสหรัฐฯ ได้

ตารางที่ 6.3 ภาพรวมการเปิดตลาดการค้าบริการสาขาขนส่งและโลจิสติกส์

สาขาบริการ	รูปแบบ	ไทย	สหรัฐอเมริกา
ขนส่งทางน้ำ	ธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> เปิดตลาดขนส่งระหว่างประเทศและท่าเรือ จำกัดการถือหุ้นของต่างชาติในการลงทุนในการขนส่งชายฝั่งขนส่งทางน้ำในประเทศ โรงพักสินค้า การขนถ่ายสินค้า 	<ul style="list-style-type: none"> เปิดตลาดขนส่งระหว่างประเทศ แต่ปิดท่าเรือน้ำลึก จำกัดการถือหุ้นของต่างชาติในกิจการขนส่งชายฝั่งและทางน้ำภายใน
	แรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> ห้ามคนต่างชาติเป็นกรรมกรคนขับพาหนะ เว้นแต่ลูกเรือและแรงงานระดับสูง 	<ul style="list-style-type: none"> ห้ามคนต่างชาติเป็นกรรมกร ให้สิทธิแก่แรงงานระดับสูง
ขนส่งทางอากาศ	ธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> จำกัดการถือหุ้นของต่างชาติในธุรกิจการบินในประเทศ และกิจการบินระหว่างประเทศที่เป็นของนิติบุคคลไทย 	<ul style="list-style-type: none"> จำกัดการถือหุ้นของต่างชาติในธุรกิจการบินในประเทศ เพราะต้องใช้สายการบินสหรัฐฯ เท่านั้น
	แรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> ห้ามคนต่างชาติเป็นกรรมกรคนขับพาหนะ เว้นแต่ลูกเรือและแรงงานระดับสูง 	<ul style="list-style-type: none"> ให้สิทธิแก่แรงงานระดับสูง โดยเฉพาะช่างซ่อม บำรุง

สาขาบริการ	รูปแบบ	ไทย	สหรัฐอเมริกา
ขนส่งทางบก	ธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> จำกัดการถือหุ้นของต่างชาติในธุรกิจการขนส่งในประเทศ ขนส่งระหว่างประเทศต้องขอใบอนุญาต 	<ul style="list-style-type: none"> เปิดตลาด แต่สหรัฐกำหนดเงื่อนไขการออกใบอนุญาต และมีเงื่อนไขเรื่องความปลอดภัย และวงเงินประกันสูง
	แรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> สงวนสิทธิใบอนุญาตขับขี่แก่คนไทย และถือเป็นอาชีพสงวน 	<ul style="list-style-type: none"> สงวนสิทธิใบอนุญาตขับขี่เชิงพาณิชย์แก่พลเมืองของมลรัฐ
ประกันภัย	ธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> จำกัดการถือหุ้นคนต่างชาติและนิติบุคคลต่างชาติตั้งได้แค่สาขา และจะขยายสาขาไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> มลรัฐกำหนดเงื่อนไขการออกใบอนุญาตและมักให้สิทธินักลงทุนต่างชาติเฉพาะในบางบริการ
	แรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> ห้ามต่างชาติเป็นตัวแทนนายหน้าประกัน 	<ul style="list-style-type: none"> ห้ามคนต่างชาติขอรับใบอนุญาต เว้นแต่ได้รับมาจากมลรัฐอื่นมาแล้ว
บริหารจัดการขนส่งฯ ตัวแทนออกของ	ธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ห้ามต่างชาติประกอบธุรกิจตัวแทนนายหน้าประกัน 	<ul style="list-style-type: none"> ให้ต่างชาติลงทุนได้เฉพาะธุรกิจตัวแทนออกของ แต่ต้องมีพนักงานผู้ได้รับใบอนุญาต
	แรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> ห้ามต่างชาติเป็นตัวแทนนายหน้าประกัน 	<ul style="list-style-type: none"> ห้ามคนต่างตัวรับใบอนุญาต
ไปรษณีย์	ธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัดผูกขาดเรื่องจดหมายและไปรษณีย์บัตร เอกชนประกอบกิจการได้เฉพาะธุรกิจนอกอำนาจผูกขาดของบริษัทไปรษณีย์ไทย 	<ul style="list-style-type: none"> USPS ผูกขาดเรื่องจดหมาย เอกชนประกอบกิจการได้เฉพาะธุรกิจนอกอำนาจผูกขาดของ USPS

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

กิจกรรมบริการในสาขาการขนส่งที่ไทยได้รับข้อเรียกร้องให้เปิดตลาดมากที่สุดในการเจรจา ระดับพหุภาคีคือ บริการบริหารจัดการขนส่งระหว่างประเทศ (freight forwarding) และบริการขนส่งสินค้า (freight transport) ในทุกสาขาการขนส่ง แต่ในปัจจุบันประเทศไทยผูกพันการเปิดตลาดเพียงบริการบริหารจัดการขนส่งระหว่างประเทศเฉพาะสาขาการขนส่งทางเรือเท่านั้น ส่วนบริการขนส่งสินค้า ไทยผูกพันการเปิดตลาดในสาขาการขนส่งทางเรือและสาขาการขนส่งทางบก (เฉพาะสินค้าแช่แข็งหรือแช่เย็นและสินค้าบรรจุคอนเทนเนอร์)

อนึ่ง การเจรจาในระดับทวิภาคี ประเทศคู่ค้าหลายประเทศเรียกร้องให้ไทยเปิดตลาดในสาขาการขนส่งมากขึ้น รวมทั้งสหรัฐอเมริกาที่เน้นการเปิดตลาดในสาขาการขนส่งทางอากาศในกิจกรรมบริการไปรษณีย์ตัวนพิเศษ ซึ่งสหรัฐฯ มีศักยภาพในการให้บริการในด้านนี้เป็นอย่างมาก โดยมี

ผู้ประกอบการรายใหญ่ที่เป็นที่รู้จัก เช่น FedEx และ UPS ประเด็นสำคัญที่สหรัฐฯ ต้องการให้ไทยปรับปรุง ได้แก่ การยกเลิกการให้เงินอุดหนุนข้ามจากบริการไปรษณีย์ของรัฐที่จะทำให้การแข่งขันของบริการไปรษณีย์ตัวพิเศษเกิดความไม่เป็นธรรม และการยกเลิกกฎหมาย⁴ที่ห้ามมิให้เอกชนประกอบกิจการไปรษณีย์ ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการเหล่านี้ต้องเสียค่าปรับในอัตรา 30 บาทต่อจดหมายด่วน (EMS) 1 ฉบับ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการสหรัฐฯ ต้องการที่จะดำเนินธุรกรรมอย่างถูกกฎหมายในประเทศไทย จึงพยายามผลักดันประเด็นนี้เป็นอย่างมาก

ธุรกิจการบริการไปรษณีย์ตัวพิเศษในสหรัฐฯ เติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา แต่หลังจากที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเจรจาผลักดันให้มีการเปิดเสรีในสาขาบริการนี้ในการเจรจาระดับพหุภาคีรอบที่ผ่านมา สหรัฐฯ จึงหันมาเน้นการเปิดเสรีในระดับทวิภาคีเพื่อขยายตลาดการให้บริการในธุรกิจการบริการไปรษณีย์ตัวพิเศษไปยังประเทศคู่ค้าอื่น ซึ่งจะต้องมีการกำหนดกฎกติกาที่ชัดเจนในการให้ความคุ้มครองแก่นักลงทุนของสหรัฐฯ ที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศคู่ค้าแต่ละประเทศ

6.5.4 บริการการท่องเที่ยว

ธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นสาขาบริการลำดับต้นๆ ที่ไทยต้องการเจรจากับทุกประเทศที่ทำความตกลง FTA กับไทยรวมทั้งสหรัฐฯ สาขาบริการการท่องเที่ยวภายใต้บทบัญญัติขององค์การการค้าโลกครอบคลุม ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร สำนักงานตัวแทนท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว บริการมัคคุเทศก์ท่องเที่ยว และอื่นๆ โดยกฎระเบียบของไทยที่เกี่ยวข้องกับสาขาบริการท่องเที่ยวประกอบด้วย พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2522 ระเบียบกรมการจัดหางานว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการออกใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว พ.ร.บ. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 เป็นต้น ซึ่งบริการมัคคุเทศก์ บริการตัวแทนการเดินทางและผู้ประกอบการนำเที่ยว และ บริการขายอาหารหรือเครื่องดื่มเป็นธุรกิจที่ห้ามคนต่างชาติทำตาม พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 (บัญชีสาม) นอกจากนี้ วิชาชีพมัคคุเทศก์ยังเป็นวิชาชีพสงวนของคนไทย ตาม พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2522 อีกด้วย

ดังนั้น ข้อผูกพันการเปิดตลาดในปัจจุบันจึงอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายไทยที่กำหนดให้ทำได้คือ ไทยไม่อนุญาตให้ต่างชาติค้าบริการข้ามพรมแดน (mode 1) แต่อนุญาตให้คนไทยเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศได้ (mode 2) ส่วนการประกอบธุรกิจของคนต่างชาติจะต้องเป็นไปตามกฎหมายของไทยในปัจจุบัน เช่น การถือหุ้นของต่างชาติจะต้องไม่เกินร้อยละ 49 จำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินกึ่งหนึ่งของผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ บริการตัวแทนการเดินทางและผู้ประกอบการนำเที่ยวจะต้องมีกรรมการบริหาร (Board of director) ของบริษัทไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องเป็นคนไทย ส่วนชาวต่างชาติที่ต้องการเข้ามาทำงานในไทย (mode 4) นั้นไทยอนุญาตเฉพาะ

⁴ ตามมาตรา 6, 7, 61 และ 63 แห่ง พ.ร.บ. ไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 กำหนดบทลงโทษผู้ให้บริการไปรษณีย์เอกชนจ่ายค่าปรับ 30 บาท/ชิ้น ซึ่งกฎหมายมิได้เปิดช่องให้เอาผิดทางอาญาหรือมีบทลงโทษที่รุนแรงกว่านั้น

บุคคลในระดับผู้จัดการ หรือผู้บริหารหรือผู้ชำนาญการ สามารถพำนักได้ไม่น้อยกว่า 1 ปี และอาจขอขยายระยะเวลาได้ครั้งละ 1 ปี ไม่เกิน 2 ครั้ง

บริการจัดการโรงแรมเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้อยู่ในรายการตามพระราชบัญญัติ ซึ่งต่างชาติสามารถประกอบธุรกิจได้อย่างเสรีไม่ถูกควบคุมโดยรัฐ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งปัจจุบันไทยยังไม่เปิดเสรีอย่างเต็มที่ โดยเงื่อนไขการเปิดตลาดคือ ไทยไม่อนุญาตให้ต่างชาติให้บริการจัดการโรงแรมข้ามพรมแดน แต่ไม่มีข้อจำกัดใดๆ ห้ามมิให้คนไทยเดินทางไปต่างประเทศเพื่อให้บริการดังกล่าว ในกรณีนี้ที่ผู้ประกอบการต่างชาติต้องการประกอบธุรกิจการจัดการโรงแรมในไทยจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดตามกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ส่วนกรณีการเข้ามาทำงานของบุคคลต่างชาติในไทยอนุญาตเฉพาะระดับผู้จัดการ ผู้บริหารหรือผู้ชำนาญการเท่านั้น ส่วนบุคคลธรรมดาที่เข้ามาเพื่อติดต่อธุรกิจหรือให้บริการตามสัญญาสามารถพำนักในประเทศไทยได้ไม่เกิน 90 วัน

6.6 ผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี

โดยทั่วไป ภาพรวมข้อเรียกร้องที่ไทยได้รับจากประเทศคู่ค้าในการเจรจาการค้าบริการคือการขอให้ลดอุปสรรคการค้าบริการ อาทิ ขอให้ยกเลิกหรือเพิ่มเพดานผู้ถือหุ้นต่างชาติให้สูงกว่าร้อยละ 49 และขอให้ยกเลิกเพดานจำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติ รวมทั้งขอให้เพิ่มหมวด (category) ของบุคคลธรรมดาให้เข้ามาทำงานในไทยได้ เช่น ผู้ให้บริการตามสัญญา (Contractual service suppliers) นักธุรกิจต่างชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจ (Business visitors) และผู้ให้บริการงานติดตั้ง (Installers services) รวมทั้งเรียกร้องให้ไทยขยายอายุของใบอนุญาตการทำงาน (work permit) ในประเทศของพนักงานบริษัทต่างชาติที่โอนย้ายมาจากต่างประเทศ (intra-corporate transferees) นอกจากนี้ยังขอให้ไทยผ่อนผันสิทธิการถือครองที่ดินของคนต่างชาติอีกด้วย

การยกเลิกหรือเพิ่มเพดานผู้ถือหุ้นต่างชาติให้สูงกว่าร้อยละ 49 นั้นเป็นประเด็นที่ขัดกับ พ.ร.บ การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว 2542 ที่จำกัดเกี่ยวกับสัดส่วนหุ้นส่วนต่างชาติไม่เกินร้อยละ 49 (ตามบัญชีสาม)⁵ ส่วนใบอนุญาตการทำงานของพนักงานต่างชาติในประเทศไทยมีอายุไม่เกิน 1 ปี ตาม พ.ร.บ การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 และต่ออายุใบอนุญาตได้ไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่บุคคลต่างชาติที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานตามกฎหมายเฉพาะ เช่น กฎหมายส่งเสริมการลงทุนระบุให้บุคลากรต่างชาติที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการทางเทคนิคเข้ามาทำงานในบริษัทที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนได้มากกว่า 2 ปี ส่วนการผ่อนผันสิทธิการถือครองที่ดินของคนต่างชาติใน ปัจจุบัน

⁵ ตาม พ.ร.บ การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 บัญชีที่สาม ประกอบด้วยธุรกิจที่คนไทยยังไม่พร้อมแข่งขันกับกิจการของคนต่างด้าว การประกอบธุรกิจบริการทุกประเภทจัดอยู่ในบัญชีสาม ซึ่งคนต่างด้าวจะประกอบธุรกิจได้ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ซึ่งหมายความว่า ไทยยังมีข้อจำกัดเรื่องสัดส่วนหุ้นส่วนต่างชาติที่ร้อยละ 49 ซึ่งเป็นข้อจำกัดแนวนอนในบริการในรูปแบบที่ 3 (mode 3) ทุกประเภท

กฎหมายไทยเปิดโอกาสให้ต่างชาติมีสิทธิในที่ดินมากขึ้น⁶ นอกจากนี้ ไทยยังอนุญาตให้บุคคลธรรมดาสามารถเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ เช่น Business Visitor, Contractual Services Supplier ซึ่งเข้ามาเพื่อจุดประสงค์ในการติดต่อธุรกิจหรือให้บริการตามสัญญาหรือเข้ามาติดต่อธุรกิจ สามารถพำนักในประเทศไทยได้ไม่เกิน 90 วัน เป็นต้น

ความตกลงในระดับพหุภาคีระบุให้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดหรือทยอยเลือกเสนอผูกพันภาคบริการเฉพาะในสาขาที่ตนมีศักยภาพและความพร้อมโดยเจาะจงเป็นรายสาขาได้ (Positive List Approach) ในขณะที่ความตกลงในระดับทวิภาคีกำหนดให้ประเทศคู่สัญญาต้องเปิดเสรีทุกสาขาบริการทันทีที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ยกเว้นในสาขาบริการที่ตกลงกันว่าจะยกเว้น (Negative List Approach) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการภายในประเทศ โดยเฉพาะผู้ประกอบการในสาขาบริการที่สหรัฐฯ สนใจมาประกอบธุรกิจในประเทศไทย และผู้ประกอบการในสาขาบริการที่ไทยสนใจไปประกอบธุรกิจในสหรัฐฯ รวมทั้งผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีข้อจำกัดด้านศักยภาพในการแข่งขัน

6.6.1 ผลกระทบต่อธุรกิจในสาขาบริการที่สหรัฐฯ และไทยสนใจ

ผลกระทบของความตกลงต่อสาขาบริการต่างๆ ขึ้นอยู่กับความพร้อมและศักยภาพของตลาดบริการต่างๆ ภายในประเทศ ซึ่งสภาพตลาดภายในประเทศของสาขาบริการที่เป็นที่สนใจของสหรัฐฯ และไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

6.6.1.1 บริการโทรคมนาคม

ธุรกิจโทรคมนาคมในประเทศไทยเป็นธุรกิจที่ยังผูกขาดโดยรัฐวิสาหกิจเนื่องจากกฎหมายเดิมที่กำหนดให้ภาครัฐเท่านั้นที่สามารถเป็นเจ้าของโครงข่ายการสื่อสารและเป็นผู้ให้บริการโทรคมนาคมได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตั้งโครงข่ายและให้บริการโทรคมนาคมในรูปแบบของสัมปทานภายใต้เงื่อนไขในการให้บริการและการกำกับของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่เป็นผู้ให้สัมปทานเท่านั้น แม้ในปัจจุบันการผูกขาดโดยภาครัฐจะถูกล้มเลิกไปจากการตรา พ.ร.บ. ประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 แต่เนื่องจากความล่าช้าในการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมซึ่งจะมีอำนาจในการออกใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมอันสืบเนื่องมาจากปัญหาในการสรรหาผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในคณะกรรมการกำกับกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ซึ่งใช้เวลานานมาก ส่งผลให้ กทช. เพิ่งเริ่มทำงานเมื่อวันที่ 1

⁶ เช่น พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2542 ให้สิทธิคนต่างด้าวที่นำเงินเข้ามาลงทุนในประเทศไม่ต่ำกว่า 40 ล้านบาทไม่ต่ำกว่า 3 ปี สามารถซื้อที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยภายในเขตกรุงเทพ เขตเมืองพัทยา เขตเทศบาลหรือภายในบริเวณที่กำหนดเป็นเขตที่อยู่อาศัยตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองได้ไม่เกิน 1 ไร่ นอกจากนี้ พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ยังเปิดโอกาสให้ต่างชาติสามารถถือครองที่ดินเพื่อใช้ในกิจการที่ได้รับอนุญาต หรือที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ

พฤศจิกายน 2547 จึงยังไม่มีกำหนดเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตในการประกอบกิจการโทรคมนาคม

อย่างไรก็ตาม การแข่งขันระหว่างรัฐวิสาหกิจและผู้รับสัมปทานเอกชน รวมทั้งอัตราลดค่าบริการโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศโดยกระทรวง ICT ส่งผลให้ผลผลิตโดยรวมของระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นประมาณ 2.08 หมื่นล้านบาท หรือระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.47 ภาคการผลิตสาขาที่ได้ประโยชน์จากการปฏิรูปอัตราค่าบริการโทรศัพท์มากที่สุด 10 สาขาแรกคือสาขาที่ใช้บริการโทรคมนาคมค่อนข้างมากในการผลิตหรือบริการ ได้แก่ การก่อสร้าง ประกันภัย ภัตตาคาร เครื่องดื่ม เหมืองแร่ สิ่งพิมพ์ ผลไม้ ที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์ และยาสูบ การที่อัตราค่าบริการโทรศัพท์ได้ลดลงอย่างมาก หมายความว่า ผลประโยชน์ดังกล่าวได้ส่งผ่านให้แก่ภาคการผลิตแล้ว อย่างไรก็ตาม คณะวิจัยขอตั้งข้อสังเกตว่า การลดอัตราค่าบริการโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศมิได้เกิดจากผลของการแข่งขันในตลาดเนื่องจาก กสท. ยังคงผูกขาดบริการดังกล่าวอยู่ แต่เป็นการลดที่สืบเนื่องมาจากนโยบายของรัฐ ซึ่งอาจไม่ยั่งยืน จึงยังคงจำเป็นต้องเปิดตลาดให้มีการแข่งขันมากขึ้น

อนึ่ง การที่ประเทศไทยมีข้อตกลงทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกา เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการจากสหรัฐฯ สามารถเข้ามาลงทุนในกิจการโทรคมนาคมไทยได้โดยไม่จำกัด ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ประกอบการดังกล่าวผูกขาดตลาดในประเทศได้ ดังนั้น หากประเทศไทยเปิดให้ผู้ประกอบการจากทุกประเทศสามารถเข้ามาแข่งขันภายใต้เงื่อนไขที่เท่าเทียมกับคู่สัญญาการค้าเพื่อคานอำนาจทางตลาดได้ด้วย เช่น ถ้าบริษัทโทรคมนาคมสหรัฐอเมริกาสามารถเข้ามาถือหุ้นส่วนในบริษัทโทรคมนาคมในประเทศไทยได้ร้อยละ 100 บริษัทอื่นๆ จากยุโรป ออสเตรเลีย และประเทศอื่นๆ ก็ควรที่จะมีสิทธิเท่าเทียมกัน มิฉะนั้นแล้ว บริษัทสหรัฐอเมริกาจะได้เปรียบซึ่งนำไปสู่การผูกขาดตลาดโทรคมนาคมไทยได้

อย่างไรก็ตาม กฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการโทรคมนาคมจำกัดมิให้ชาวต่างชาติถือหุ้นในกิจการโทรคมนาคมไทยเกินร้อยละ 25 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าเพดานที่มีอยู่ก่อนซึ่งกำหนดโดย พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ที่ร้อยละ 49 ทำให้สัดส่วนหุ้นส่วนต่างชาติที่อยู่ในบริษัทโทรคมนาคมไทยในปัจจุบันบางรายจะสูงกว่าเกณฑ์ดังกล่าว เช่น บริษัท DTAC มีผู้ถือหุ้นต่างชาติรายใหญ่ 4 รายรวมกันเป็นสัดส่วนการถือหุ้นสูงถึงกว่าร้อยละ 40 โดยมีผู้ถือหุ้นที่เป็น strategic partner คือ บริษัท Telenor จากประเทศนอร์เวย์ถือหุ้นร้อยละ 25 บริษัทโทรคมนาคมไทยหลายรายมีผู้ร่วมทุนเป็นต่างชาติ เช่น บริษัท AIS (Singtel 21%) Smart (Telekom Malaysia 19.6%)

แม้คณะรัฐมนตรีจะมีมติเมื่อวันที่ 14 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2545 ให้มีการปรับเปลี่ยนเพดานหุ้นส่วนต่างชาติจากร้อยละ 25 เป็นร้อยละ 49 ซึ่งจะสอดคล้องกับสัดส่วนที่กำหนดไว้สำหรับบริการทุกประเภทใน พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 แต่จวบจนปัจจุบันก็ยังไม่มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขกฎหมายดังกล่าวแต่อย่างไร ทำให้โอกาสที่ผู้ประกอบการไทยจะสามารถร่วมทุนกับบริษัทต่างชาติที่เป็นมืออาชีพมีน้อย การที่ประเทศไทยจะเสนอข้อผูกพันที่มากไปกว่าบทบัญญัติ

ของกฎหมายในปัจจุบันหมายความว่าจำเป็นต้องมีการแก้ไข พ.ร.บ. ประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 ด้วย

ตารางที่ 6.4 สภาพการแข่งขันในตลาดโทรคมนาคมในประเทศไทย

ประเภทของบริการ	จำนวนผู้ประกอบการในตลาด	รายชื่อผู้ประกอบการ	ส่วนแบ่งตลาด (%)	สัดส่วนการถือหุ้นต่างชาติ (%)
โทรศัพท์ภายในประเทศ	2 ราย	<i>กรุงเทพฯ</i>		
		บริษัท ทศท. จำกัด (รัฐวิสาหกิจ)	50%	0%
		บมจ. เทเลคอม เอเชีย	50%	0%
		<i>ต่างจังหวัด</i>		
		บริษัท ทศท. จำกัด (รัฐวิสาหกิจ)	50%	0%
		บมจ. TT&T	50%	20.40%
โทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ	รายเดียว	บริษัท กสท. จำกัด (รัฐวิสาหกิจ)	100%	0%
โทรศัพท์เคลื่อนที่	3 รายใหญ่	AIS	59.3%	40%
		DTAC	31.2%	48.86%
		Orange	7.6%	0.091%
		DPC (บริษัทในเครือเดียวกับ AIS)	1.7%	48.99%
		<i>(ส่วนแบ่งตลาดคำนวณจากจำนวนผู้ใช้บริการ ณ สิ้นปี พ.ศ. 2545)</i>		
บริการอินเทอร์เน็ต	18 ราย	บริษัท อินเทอร์เน็ต ไทยแลนด์ (INET)	19.19%	21.20%
		บริษัท Asia Infonet	13.04%	0%
		บริษัท KSC	9.66%	0%
		บริษัท CS Loxinfo	8.27%	18.49%
		บริษัท อื่นๆ อีก 14 ราย	49.84%	-
		<i>(ส่วนแบ่งตลาดคำนวณจากจำนวนผู้ใช้บริการในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2547)</i>		
บริการสื่อสารผ่านดาวเทียม	ผูกขาดรายเดียว	Shinsat	100%	5.61%

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย โดยอาศัยข้อมูลในการวิเคราะห์ส่วนหนึ่งจากฐานข้อมูลจดทะเบียนนิติบุคคลของบริษัทมหาชนออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

ประเทศไทยไม่น่าจะได้รับประโยชน์จากข้อตกลงด้านโทรคมนาคมในแง่ของโอกาสในการลงทุนในกิจการโทรคมนาคมในสหรัฐฯ เนื่องจากผู้ประกอบการของไทยส่วนใหญ่ไม่น่าจะมีความพร้อมในการลงทุนในตลาดที่มีการแข่งขันมาก

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยน่าจะได้รับประโยชน์จากข้อตกลงด้านโทรคมนาคมใน 2 ลักษณะ คือ การแข่งขันที่จะเพิ่มขึ้นโดยตรงจากการลงทุนของผู้ประกอบการจากสหรัฐฯ การแข่งขันทางอ้อมที่จะเกิดจากการจำหน่ายค่าบริการ และเงื่อนไขที่เอื้อต่อการแข่งขันต่างๆ รวมทั้งมาตรฐานการกำกับดูแลที่สูงขึ้น เนื่องจากข้อกำหนดด้านความโปร่งใสและการมีกลไกตรวจสอบ ถ่วงดุลต่างๆ

นอกจากนี้ ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเช่น กฎหมายการประกอบกิจการโทรคมนาคมให้ได้มาตรฐานของข้อตกลงดังกล่าว เพื่อป้องกันการให้สิทธิแก่ผู้ประกอบการสหรัฐฯ เหนือกว่าผู้ประกอบการไทย และผู้ประกอบการชาติอื่น เช่น กำหนดให้หน่วยงานกำกับดูแลมีหน้าที่ต้องให้เหตุผลเมื่อปฏิเสธการให้ใบอนุญาตแก่ผู้ประกอบการทุกราย ไม่จำกัดเฉพาะผู้ประกอบการสหรัฐฯ และต้องปรับปรุงกฎหมายแข่งขันทางการค้าเพื่อป้องกันพฤติกรรมผูกขาดที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายใหญ่จากสหรัฐฯ

6.6.1.2 บริการด้านการเงิน

การเปิดเสรีตลาดการเงินจะมีผลกระทบโดยตรงต่อภาคอุตสาหกรรมเนื่องจากระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันยังพึ่งพาการกู้เงินธนาคารเป็นหลัก รวมทั้งตลาดทุนและตลาดตราสารหนี้ยังไม่พัฒนาไปเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้ว่าในปี 2546 ภาคเอกชนต้องกู้เงินธนาคารถึง 4,390 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 63 ของมูลค่าตลาด ในขณะที่หุ้นทุนและหุ้นกู้มีเพียงร้อยละ 28 และร้อยละ 8 ตามลำดับ

ตลาดการบริการธนาคารมีการแข่งขันน้อยเนื่องจากตลาดมีธนาคารทั้งหมด 12 รายโดยมีรายใหญ่ไม่กี่รายเป็นผู้กำหนดทิศทางอัตราดอกเบี้ยในตลาดให้แก่ธนาคารขนาดเล็กทำให้ไม่มีการแข่งขันเท่าใดนัก ในทางตรงกันข้ามกิจการการประกันภัยไทยมีการแข่งขันสูงมากเนื่องจากในปี พ.ศ. 2540 รัฐได้ออกใบอนุญาตการประกอบกิจการประกันวินาศภัยและประกันชีวิตเพิ่มขึ้นอีกถึง 25 ใบ เพื่อส่งเสริมการแข่งขันในต่างประเทศ ทำให้มีผู้ประกอบการประกันวินาศภัยถึง 76 ราย และผู้ประกอบการประกันชีวิตทั้งหมด 25 ราย ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2547

ก่อนวิกฤตทางเศรษฐกิจ บริษัทต่างชาติมีบทบาทค่อนข้างน้อยในธุรกิจบริการการเงินของไทยกฎหมายยังจำกัดมิให้ต่างชาติถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ไทยเกินร้อยละ 25 และธนาคารต่างชาติที่เป็นสาขาของธนาคารแม่ในต่างประเทศ (เช่น ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธน ธนาคารซีทีแบงก์) จะถูกจำกัดจำนวนสาขา⁷ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับธนาคารไทยได้ ธนาคารต่างชาติจึงมีบทบาทน้อยในประเทศไทย สำหรับในกรณีของธุรกิจประกันภัยนั้น ต่างชาติมีบทบาทมากกว่าเนื่องจากมีสาขาบริษัทประกันภัยต่างประเทศในประเทศไทยหลายรายในกรณีของธุรกิจประกันวินาศภัย

ตลาดบริการด้านการเงินของประเทศไทยเริ่มมีการแข่งขันมากขึ้นหลังวิกฤตเศรษฐกิจที่เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2540 หลังจากที่รัฐบาลไทยยกเลิกเพดานหุ้นส่วนต่างชาติในธุรกิจการเงินไทยเพื่อที่จะดึงดูดเงินจากต่างประเทศเข้ามาบรรเทาปัญหาการเงินของผู้ประกอบการไทยที่ประสบปัญหาทางการเงินอันสืบเนื่องมาจากการลอยตัวของค่าเงินบาทและหนี้เสีย ธนาคารต่างประเทศหลายรายได้ฉกฉวยโอกาสที่จะเข้ามาซื้อธนาคารไทยที่มีสาขาครอบคลุมหลายพื้นที่จำนวนหลายสาขาแล้วแม้กิจการดังกล่าวจะมีขนาดค่อนข้างเล็กคือมีธนาคารหลัก 4 แห่งที่มีส่วนแบ่งตลาดเกินร้อยละ 10

⁷ ตู ATM นับเป็นสาขาด้วย

ตามที่ปรากฏในตารางที่ 6.5 ก็นอกจากนี้แล้วธนาคารขนาดใหญ่เองก็ล้วนมีหุ้นส่วนต่างชาติทั้งนั้น ได้แก่ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารไทยพาณิชย์

แม้การแข่งขันในกิจการธนาคารในปัจจุบันมีมากขึ้นกว่าเดิม แต่การเปิดตลาดให้ธนาคารต่างชาติเข้ามาแข่งกับธนาคารของประเทศไทยก็น่าจะมีผลดีต่อภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยที่ยังต้องพึ่งพาบริการธนาคารพาณิชย์ การแข่งขันควรที่จะส่งผลให้ต้นทุนและคุณภาพของบริการดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปิดเสรีธุรกิจธนาคารมีประเด็นของการให้บริการเชิงสังคม (เช่น การเปิดสาขาในพื้นที่ที่มีผู้อยู่อาศัยน้อย) และการกำกับดูแลความมั่นคงของฐานะทางการเงินของธนาคาร (prudential regulations) ซึ่งภาครัฐจะต้องกำหนดประเภทของธุรกรรมที่สามารถต้องการจะเปิดให้มีการแข่งขันในขณะธนาคารแห่งประเทศไทยต้องพัฒนา กฎ กติกาในการกำกับดูแลเพื่อรองรับรูปแบบและเครื่องมือ และธุรกรรมการเงินใหม่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

ตลาดบริการการประกันภัยของไทยปัจจุบันเปิดตลาดให้ผู้ประกอบการต่างชาติสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจได้อยู่แล้ว แต่การอนุญาตจะอยู่ในลักษณะจัดตั้งสาขาเท่านั้น จะเปิดสาขาที่อื่นในประเทศไม่ได้อีกและต้องได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี ซึ่งปัจจุบันต่างชาติมีบทบาทค่อนข้างมากในธุรกิจประกันชีวิต โดยเฉพาะบริษัท AIA (สาขาของบริษัทในสหรัฐอเมริกา) ซึ่งเป็นบริษัทที่มีชื่อเสียง มีความมั่นคง ครองส่วนแบ่งตลาดสูงถึงร้อยละ 49.31 ดังนั้นในกรณีข้อตกลงแบบทวิภาคีเปิดตลาดธุรกิจประกันชีวิตไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทยมากนัก เนื่องจากปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงอยู่แล้ว โดยบริษัทที่เป็นสาขาต่างชาติครองส่วนแบ่งตลาดมากกว่ากึ่งหนึ่ง ส่วนประกันวินาศภัยนั้น เนื่องจากไม่ใช้การประกันภัยในระยะยาว ดังนั้น เรื่องของความมั่นคงจึงมีน้อยกว่าธุรกิจประกันชีวิต การแข่งขันจึงพิจารณาที่เบี้ยประกันเป็นหลัก ทำให้บริษัทไทยเป็นผู้ครองตลาดส่วนใหญ่ แม้จะมีบริษัทที่เป็นสาขาของบริษัทต่างชาติ เช่น นิวแฮมป์เชอร์ แต่ก็มีส่วนแบ่งตลาดเพียงร้อยละ 3.07 มีการแข่งขันกันสูงระหว่างผู้ประกอบการไทย ดังนั้นการเปิดตลาดให้ต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจก็คงไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทย เพราะต่างชาติเสียเปรียบผู้ประกอบการไทยในด้านต้นทุนที่สูงกว่า จะทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการไทยได้

สำหรับตลาดบริษัทหลักทรัพย์ปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงเช่นกัน โดยผู้ประกอบการแต่ละรายมีส่วนแบ่งตลาดไม่เกินร้อยละ 10 ลักษณะของธุรกิจจะเหมือนกับธุรกิจประกันวินาศภัย คือ มีการแข่งขันกันสูง มีกำไรน้อย ส่วนใหญ่เป็นการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการไทย มีบริษัทหลักทรัพย์หลายรายที่ต่างชาติเข้ามาแล้วขายคืนให้แก่หุ้นส่วนคนไทย เช่น Merrill Lynch ขายหุ้นคืนให้บริษัทหลักทรัพย์ภัทร เป็นต้น ดังนั้น การเปิดตลาดให้บริษัทต่างชาติเข้ามาแข่งขันมากขึ้นก็คงไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทยมากนัก

ตารางที่ 6.5 สภาพการแข่งขันในตลาดบริการการเงินในประเทศไทย

ประเภทของบริการ	จำนวนผู้ประกอบการในตลาด	รายชื่อผู้ประกอบการ (ที่มีส่วนแบ่งตลาดสูง)	ส่วนแบ่งตลาด (%)	สัดส่วนการถือหุ้นต่างชาติ (%)
1. ธนาคารพาณิชย์	12 ราย	ธนาคารกรุงเทพ	21.53%	48.34%
		ธนาคารกรุงไทย	18.31%	17.09%
		ธนาคารกสิกรไทย	13.16%	48.98%
		ธนาคารไทยพาณิชย์	11.67%	43.54%
		ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)	8.46%	8.54%
		ธนาคารอื่นๆ	26.87%	
		(ส่วนแบ่งตลาดคำนวณจากมูลค่าของทรัพย์สิน ณ ปลายปี พ.ศ. 2545)		
2. ประกันภัย				
2.1 ประกันชีวิต	25 ราย	บ.อเมริกันอินเตอร์เนชันแนล แอสชัวร์รันส์ (AIA)	49.31%	เป็นสาขาของบริษัทที่จดทะเบียนในสหรัฐฯ
		บ.ไทยประกันชีวิต	15.80%	0%
		บ.อยุธยา อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต	8.55%	24.06%
		บ.ไทยสมุทรประกันชีวิต	6.16%	0%
		บ.เมืองไทยประกันชีวิต	5.87%	0%
		บ.กรุงเทพประกันชีวิต	4.48%	8.59%
		บ.ไทยพาณิชย์นิวยอร์กไลฟ์ประกันชีวิต	2.97%	24.46%
		บริษัทประกันชีวิตอื่นๆ อีก 18 ราย	6.86%	
		(ส่วนแบ่งตลาดคำนวณจากเบี้ยประกันรับโดยตรงของบริษัทประกันชีวิต ณ เดือนกันยายน 2547)		
2.2 ประกันวินาศภัย	76 ราย	วิริยะประกันภัย	13.79%	0%
		ทิพยประกันภัย	6.76%	7.74%
		กรุงเทพประกันภัย	6.72%	25.92%
		สัมพันธ์ประกันภัย	4.19%	0%
		สินมั่นคงประกันภัย	3.75%	22.99%
		เทเวศประกันภัย	3.55%	0.37%
		ประกันคุ้มภัย	3.44%	13.39%
		นิวแฮมพ์เชอร์	3.07%	เป็นสาขาของบริษัทต่างชาติ
		อริว่า ประกันภัย (ไทย)	2.50%	48.99%
		แอลเอ็มจี ประกันภัย	2.41%	25%
		บริษัทประกันวินาศภัยอื่นๆ อีก 66 ราย	49.81%	
		(ส่วนแบ่งตลาดคำนวณจากเบี้ยประกันรับโดยตรงของบริษัทประกันวินาศภัย ณ เดือนกันยายน 2547)		

ประเภทของบริการ	จำนวนผู้ประกอบการในตลาด	รายชื่อผู้ประกอบการ (ที่มีส่วนแบ่งตลาดสูง)	ส่วนแบ่งตลาด (%)	สัดส่วนการถือหุ้นต่างชาติ (%)
3. บริษัทหลักทรัพย์	39 ราย	บริษัทหลักทรัพย์ ซีมีโก้ จำกัด (มหาชน)	6.11%	50.16%
		บริษัทหลักทรัพย์ ไทยพาณิชย์ จำกัด	4.02%	0%
		บริษัทหลักทรัพย์ ภัทร จำกัด	3.91%	49.93%
		บริษัทหลักทรัพย์ บัวหลวง จำกัด (มหาชน)	3.32%	19.17%
		บริษัทหลักทรัพย์ กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	2.89%	0%
		บริษัทหลักทรัพย์ โกลเบล็ก จำกัด	2.87%	0%
		บริษัทหลักทรัพย์ ธนชาติ จำกัด (มหาชน)	2.77%	0%
		บริษัทหลักทรัพย์ ทรินิตี้ จำกัด	2.54%	0%
		บริษัทหลักทรัพย์ ซิกโก้ จำกัด (มหาชน)	2.28%	1.20%
		บริษัทหลักทรัพย์ เกียรตินาทิน จำกัด	2.21%	0%
		บริษัทอื่นๆ อีก 29 ราย	67.08%	
		(ส่วนแบ่งตลาด ณ สิ้นปี 2545)		

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย โดยอาศัยข้อมูลในการวิเคราะห์จากข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทย และข้อมูลจดทะเบียนนิติบุคคล ของบริษัทบีซีเนิส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

ในทางปฏิบัติ ผู้ประกอบการไทยอาจได้ประโยชน์น้อยมากในการเข้าสู่ตลาดสหรัฐฯ เนื่องจากสถาบันการเงินของไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงด้านบริการทางการเงินน่าจะช่วยกระตุ้นให้ธนาคารพาณิชย์ บริษัทประกันภัย และผู้ประกอบการอื่นๆ ของไทยต้องเร่งพัฒนาคุณภาพบริการ ปรับค่าบริการให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และพัฒนาเครื่องมือทางการเงินใหม่ๆ ตลอดจนรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ซึ่งจะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการเงินไทยในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม การทำธุรกรรมข้ามพรมแดน (cross-border transaction) อาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของระบบการเงินไทย รัฐบาลไทยควรเปิดเสรีในสาขาการเงินโดยการเปิดเสรีแบบระบุรายการที่เปิดเสรี (positive-list approach) เนื่องจาก บริการด้านการเงินเป็นบริการที่มีนวัตกรรมใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งไม่เหมาะสม การเปิดเสรีแบบระบุรายการที่ไม่เปิดเสรี (negative-list approach) ในกรณีให้บริการใหม่ๆ เหล่านั้น นำความเสี่ยงมาสู่ระบบเศรษฐกิจไทย และไม่สอดคล้องกับแผนแม่บทพัฒนาระบบการเงินที่จัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

6.6.1.3 บริการการขนส่ง และโลจิสติกส์

ความตกลงการค้าเสรีทวิภาคีโดยทั่วไปจะไม่ครอบคลุมการเปิดเสรีด้านการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารทางอากาศ ทั้งนี้เนื่องจากการเจรจาด้านสิทธิการบินซึ่งมีลักษณะของการเจรจาแบบทวิภาคีนั้นมีการดำเนินการอย่างเป็นเอกเทศมาเป็นเวลานานแล้ว การเจรจาการเปิดเสรีด้านการค้าบริการใน GATS เองก็ไม่ครอบคลุมเรื่องสิทธิการบิน

ส่วนการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าทางทะเลในปัจจุบันมีการแข่งขันที่เสรีอยู่แล้วเนื่องจากประเทศไทยมิได้มีอุตสาหกรรมการเดินทางที่สามารถรองรับการส่งออกและนำเข้าสินค้าได้ จึงต้องพึ่งพาสายการบินเรือต่างชาติตลอดมา แม้บริษัทไทยเดินเรือทะเล จำกัด ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนต้องไปเช่าเรือต่างชาติมาให้บริการ ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีจึงไม่มีผลกระทบต่อธุรกิจการเดินทางระหว่างประเทศ

จากการศึกษาโครงสร้างตลาดในภาพรวมพบว่า ธุรกิจขนส่ง โลจิสติกส์ และบริการที่เกี่ยวข้องในในประเทศไทยมีการแข่งขันกันค่อนข้างมาก ดังสรุปในตารางที่ 6.6 โดยผู้ประกอบการที่เป็นแฟรนไชส์ของบริษัทต่างชาติจะครองส่วนแบ่งตลาดในส่วนของบริการไปรษณีย์ด่วน บริการรับจ้างออกของ บริการรับจัดส่งสินค้าระหว่างประเทศ ศูนย์กระจายสินค้า ซึ่งเป็นบริการที่บริษัทข้ามชาติที่มีเครือข่ายระบบการจัดการที่ทันสมัยมีความได้เปรียบสูงมากกว่าผู้ประกอบการไทยที่ไม่ได้เป็นแฟรนไชส์ของบริษัทเหล่านี้ สำหรับการขนส่งทางอากาศนั้นมีการแข่งขันมากขึ้นตามลำดับ จากทั้งสายการบินต่างชาติและสายการบินภายในประเทศเอง จากนโยบายการเปิดเสรีบริการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารทางอากาศ สำหรับบริการขนส่งโดยรถบรรทุกจะมีการแข่งขันกันสูงระหว่างผู้ประกอบการคนไทย (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อเรื่องข้อตกลงเกี่ยวกับการลงทุน)

ตารางที่ 6.6 สรุปโครงสร้างตลาดของธุรกิจขนส่ง โลจิสติกส์ และบริการที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย

ภาคธุรกิจ		จำนวนผู้ประกอบการ	ภาวะการแข่งขัน
1. การขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศ		มากมาย	มีการแข่งขันสูงระหว่างสายการบินเรือต่างชาติ
2. การขนส่งทางอากาศ (ธุรกิจสายการบิน)	ในประเทศ	8 ราย	แข่งขัน (ผู้ประกอบการรายใหญ่ครองส่วนแบ่งตลาดมากกว่ากึ่งหนึ่ง)
	ระหว่างประเทศ	82 ราย	แข่งขัน (แต่การแข่งขันยังถูกจำกัดในบางเส้นทางบินอาจถูกจำกัด)
3. การขนส่งทางบก (รถบรรทุก)		4,039 ราย	แข่งขันสูงระหว่างผู้ประกอบการในประเทศ
4. ตัวแทนออกของ (Custom Brokers)		212 ราย	แข่งขันสูงระหว่างผู้ประกอบการบริษัทแฟรนไชส์ของบริษัทต่างชาติ
5. ผู้บริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ (Freight Forwarders)		130 ราย	แข่งขันสูงระหว่างผู้ประกอบการบริษัทแฟรนไชส์ของบริษัทต่างชาติ
6. ศูนย์กระจายสินค้า / คลังสินค้า		มากมาย	ยังไม่มีข้อมูล
7. ประกันภัย	ประกันชีวิต	25 ราย	แข่งขัน (ผู้ประกอบการที่เป็นแฟรนไชส์ต่างชาติครองส่วนแบ่งตลาดมากกว่าร้อยละ 40)
	ประกันวินาศภัย	76 ราย	แข่งขันสูงระหว่างผู้ประกอบการไทย
8. ไปรษณีย์ด่วนทางอากาศ (Express delivery)		6 ราย	แข่งขัน (บริษัทแฟรนไชส์ของบริษัทต่างชาติครองส่วนแบ่งตลาดสูง)
9. ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISP)		18 ราย	แข่งขัน

หมายเหตุ: แข่งขันสูง หมายถึง ผู้ประกอบการในตลาดแต่ละรายครองส่วนแบ่งตลาดไม่เกินร้อยละ 20

แข่งขัน หมายถึง ผู้ประกอบการรายใหญ่หนึ่งรายครองส่วนแบ่งตลาดเกินร้อยละ 20

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

จากสภาพการตลาดของธุรกิจการขนส่งทางรถบรรทุกและธุรกิจบริการรับจัดส่งสินค้าระหว่างประเทศไทยที่มีการแข่งขันกันสูงอยู่แล้วในปัจจุบัน การเปิดเสรีด้านการขนส่งทางรถบรรทุกและ Freight Forwarders โดยการอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นได้ร้อยละ 100 อาจไม่ส่งผลต่ออัตราค่าบริการหรือคุณภาพของบริการเท่าใดนักเนื่องจากการแข่งขันในตลาดมีทุกรูปแบบอยู่แล้ว แต่สิ่งที่จะเกิดขึ้นก็คือ ผู้ถือหุ้นคนไทยจะไม่มีบทบาทในธุรกิจเหล่านี้อีกต่อไปเนื่องจากบริษัทแม่จะเข้ามาถือหุ้นในธุรกิจคนเดียวหากไม่มีการจำกัดเขตแดนสัดส่วนหุ้นส่วนต่างชาติ ทำให้คนไทยมีโอกาสแข่งขันได้น้อยมากเนื่องจากเป็นธุรกิจที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ประสบการณ์ และเครือข่ายการขนส่งที่กว้างขวาง (ดูรายละเอียดประกอบในตารางภาคผนวกที่ 6.1 และ 6.2)

อย่างไรก็ตาม สาขาบริการที่สหรัฐฯ ให้ความสำคัญมากที่สุดในการเปิดเสรีแบบทวิภาคีกับทุกประเทศคือ สาขาบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (Express Mail Delivery) เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในช่วงกว่า 30 ปีที่ผ่านมา และผู้ประกอบการสัญชาติสหรัฐฯ มีศักยภาพค่อนข้างสูงและสามารถขยายตลาดไปทั่วโลก

ในปัจจุบัน ธุรกิจบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษในสหรัฐฯ ประกอบด้วยผู้ประกอบการสัญชาติสหรัฐฯ และจากต่างประเทศมากมาย โดยผู้ประกอบการสหรัฐฯ รายใหญ่ 4 รายได้แก่ UPS FedEx Menlo Worldwide และ BAX Global ซึ่ง UPS และ FedEx เป็น 2 รายใหญ่สุดที่มีรายได้ถึง 31 และ 20 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ตามลำดับ ในปี 2545 โดยมีบริษัทต่างชาติจากเนเธอร์แลนด์ (DHL และ TPG) เป็นคู่แข่งในตลาดสหรัฐฯ ด้วยรายได้ประมาณ 15.2 และ 8.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ตามลำดับ (ดูรายละเอียดประกอบในตารางที่ 6.7)

ตารางที่ 6.7 เปรียบเทียบการดำเนินงานของบริษัทบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษในสหรัฐอเมริกา

บริษัท	รายได้ (พันล้านเหรียญ)	จำนวนประเทศ ที่ให้บริการ	ปริมาณการให้บริการ (millions of shipments)	บุคลากร
UPS	31.27	200	3,400	360,000
FedEx	20.60	215	1,400	134,000
DHL	15.20	220	1,000	170,000
TPG (TNT Express and TNT Logistics)	8.54	200	94	150,000
Menlo Worldwide	2.74	200	NA.	15,000
BAX Global	1.87	123	NA.	10,000

ที่มา: United State International Commission, April 2004.

ธุรกิจบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษในประเทศไทยประกอบด้วย ผู้ประกอบการต่างชาติหลายรายทั้งที่เป็นสัญชาติสหรัฐฯ (UPS และ FedEx) และเนเธอร์แลนด์ (DHL และ TNT) โดยมีบริษัทเอกชนไทยรายเดียวคือ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ ผู้ประกอบการที่ครองสัดส่วนตลาดมากที่สุดในขณะนี้ได้แก่ DHL ในสัดส่วนร้อยละ 66.093 ซึ่งเป็นบริษัทจากเนเธอร์แลนด์ ในขณะที่บริษัทไปรษณีย์ไทยมีส่วนแบ่งตลาดเพียงร้อยละ 0.571 ทั้งนี้ หากประเทศไทยเปิดเสรีกับ

สหรัฐฯ เพียงประเทศเดียว จะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการต่างชาติรายอื่น โดยเฉพาะ DHL ส่วน UPS และ FedEx จะได้รับสิทธิประโยชน์ที่มากกว่าคู่แข่งจนอาจนำไปสู่การผูกขาดในธุรกิจนี้ที่สุด และผลกระทบที่ตามมาจะตกอยู่กับผู้ประกอบการรายเล็กและผู้บริโภคในประเทศ

ตารางที่ 6.8 สภาพการแข่งขันในตลาดบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษในประเทศไทย

อันดับที่	บริษัท	ส่วนแบ่งตลาด	หุ้นส่วนต่างชาติ
1	DHL	66.093%	เนเธอร์แลนด์ 49%
2	TNT Express	14.363%	เนเธอร์แลนด์ 48.99% เยอรมัน 0.0033% สหราชอาณาจักร 0.0033%
3	FedEX	10.538%	สหรัฐฯ 49%
4	UPS	8.380%	สหรัฐฯ ฮอลแลนด์ สิงคโปร์ ประเทศละ 16.33%
5	ไปรษณีย์ไทย	0.571%	0%
6	Courier Express	0.055%	0%

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

6.6.1.4 บริการท่องเที่ยว

สาขาบริการการท่องเที่ยวภายใต้บทบัญญัติขององค์การการค้าโลกครอบคลุม ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร สำนักงานตัวแทนท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว บริการมัคคุเทศก์ท่องเที่ยว และอื่นๆ การเจรจาความตกลงทวิภาคีในสาขาบริการการท่องเที่ยวของประเทศไทยจะเน้นสาระสำคัญของการเจรจาในด้านการลดและยกเลิกอุปสรรคในการเข้าไปให้บริการของไทยในประเทศคู่เจรจา โดยเฉพาะปัญหาในการเข้าไปลงทุนจัดตั้งธุรกิจบริการร้านอาหาร และการเข้าไปประกอบอาชีพพ่อดครัว อาทิ ปัญหาการออกใบอนุญาตทำงาน การขอวีซ่า เงื่อนไขการมีถิ่นที่อยู่ การกำหนดคุณสมบัติของอาชีพพ่อดครัว ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ผู้ให้บริการจากประเทศไทยจะต้องเผชิญภายใต้กฎระเบียบข้อบังคับของสหรัฐฯ อาทิ การดำเนินการตามกฎหมายระเบียบการขอใบอนุญาตทำงานในซีกาโกต้องใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี คุณสมบัติของพ่อดครัวต้องมีประสบการณ์การทำงานในร้านอาหารไทยอย่างน้อย 3 ปีขึ้นไป และต้องพูดภาษาอังกฤษได้ เป็นต้น (ดูรายละเอียดประกอบในตารางที่ 6.9)

ตารางที่ 6.9 กฎระเบียบเรื่องคุณสมบัติของพ่อดครัวและใบอนุญาตในการทำงานในสหรัฐอเมริกา

คุณสมบัติของพ่อดครัว	การขอใบอนุญาตในการทำงาน
<ul style="list-style-type: none"> จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีหลักฐานการจบการศึกษาหรือผ่านการอบรมการปรุงอาหารไทยจากสถาบันที่ได้รับ การรับรองของประเทศนั้นๆ มีประสบการณ์การทำงานในร้านอาหารไทย อย่างน้อย 3 ปีขึ้นไป และมีความรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> การขอใบอนุญาตในการทำงานตามปกติจะใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี ซึ่งพ่อดครัวไทยจะต้องใช้เวลาดำเนินการไม่ต่ำกว่า 2 ปีจึงจะสามารถเข้าไปทำงานได้ แต่การขอใบอนุญาตทำงานสำหรับพนักงานที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสหรัฐฯ อยู่แล้ว สามารถทำงานได้ในระหว่างการขอใบอนุญาต

คุณสมบัติของพ่อครัว	การขอใบอนุญาตในการทำงาน
<p>ความสามารถในวิชาชีพเป็นอย่างดี</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ● ต้องมีการรับประกันจากนายจ้างหรือร้านอาหาร 	<ul style="list-style-type: none"> ● การออกใบอนุญาตจะพิจารณาจากอาชีพที่สหรัฐอเมริกาขาดแคลนหรือเป็นอาชีพด้านบริการวิชาชีพ เช่น วิศวกร ซึ่งอาชีพพ่อครัวไม่เข้าข่ายนี้ ● พ่อครัวไทยสามารถขอวีซ่าประเภท H-1B ได้ซึ่งใช้เวลาน้อยและสามารถอยู่ทำงานได้ 3 ปี แต่มีข้อจำกัดเรื่องโควตาที่สหรัฐอเมริกา กำหนดไว้ในแต่ละปี และมีข้อกำหนดว่าพ่อครัวต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือมีประสบการณ์ในอาชีพอย่างน้อย 12 ปี

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

หากพิจารณากฎระเบียบ หรือเงื่อนไขของสหรัฐอเมริกาตามข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการภายใต้องค์การการค้าโลกพบว่า ตารางข้อผูกพันทั่วไป (Horizontal Commitment) ของสหรัฐอเมริกาไม่มีข้อจำกัดสำหรับการให้บริการข้ามพรมแดน (mode 1) การที่ผู้ใช้บริการเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศ (mode 2) และ การที่ผู้ใช้บริการต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการในประเทศ (mode 3) แต่สหรัฐอเมริกามีข้อจำกัดสำหรับการที่คนต่างชาติเข้ามาให้บริการในประเทศ (mode 4) โดยระบุที่จะไม่ผูกพันการเปิดตลาด แต่มีเงื่อนไขข้อยกเว้นบางกรณี อาทิ การเข้าไปให้บริการในฐานะ Services Salespersons สามารถให้บริการได้โดยมีกำหนดระยะเวลาการทำงานเพียง 90 วัน การโอนย้ายลูกจ้างในระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญในกิจการเดียวกัน สามารถดำเนินการได้ แต่บุคคลดังกล่าวมีระยะเวลาการทำงานได้เป็นเวลา 3 ปี โดยอนุญาตให้ต่ออายุเพิ่มได้อีก 2 ปี นอกจากนี้ ตารางข้อผูกพันทั่วไปยังระบุถึงข้อจำกัดสำหรับการประติบัติเยี่ยงคนชาติ โดยสหรัฐอเมริกาคำหนดให้คนในสัญชาติตนเท่านั้นมีสิทธิถือครองที่ดิน ซึ่งรายละเอียดของเงื่อนไขหรือข้อจำกัดที่เปิดโอกาสให้คนต่างชาติมีสิทธิถือครองที่ดินจะแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของมลรัฐนั้นๆ

ตารางข้อผูกพันรายสาขาสำหรับบริการการท่องเที่ยวพบว่า สหรัฐอเมริกาไม่มีข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดใน mode 1 และ 2 แต่มีข้อจำกัดใน mode 3 สำหรับกิจกรรมตัวแทนการเดินทาง และผู้ประกอบกิจการท่องเที่ยว (Travel agencies and tour operators) โดยระบุว่าหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยวต่างชาติไม่สามารถให้การสนับสนุน หรือเป็นตัวแทน หรือดำเนินการในเชิงพาณิชย์ในสหรัฐอเมริกา สำหรับการอนุญาตให้ประกอบกิจการให้บริการนำเที่ยว (Tour guide services) มีผลบังคับใช้ในระดับชาติ (Federal) เท่านั้น แต่จะมีข้อจำกัดในระดับมลรัฐและระดับท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม สหรัฐอเมริกาไม่ผูกพันการเข้าสู่ตลาดใน mode 4 ยกเว้นเฉพาะที่ระบุไว้ในข้อผูกพันทั่วไปเท่านั้น ซึ่งหมายความว่าคนไทยไม่สามารถเข้าไปให้บริการในสาขาการท่องเที่ยวได้ ยกเว้นตามที่ระบุไว้ในข้อผูกพันทั่วไปเท่านั้น ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะไม่มีข้อจำกัดสำหรับการประติบัติเยี่ยงคนชาติในทุกรูปแบบการให้บริการก็ตาม

จากข้อผูกพันข้างต้นจะเห็นได้ว่า คนไทยไม่สามารถเข้าไปอยู่ในสหรัฐฯ เพื่อให้บริการในสาขาบริการการท่องเที่ยวได้อย่างถาวร แต่จะเข้าไปให้บริการเป็นการชั่วคราวในระยะเวลาที่จำกัดได้ โดยอาจมีอุปสรรคที่เกิดจากเงื่อนไขในการขอวีซ่า และใบอนุญาตเข้าทำงาน เป็นต้น ในปัจจุบัน คนไทยสามารถขอวีซ่าเพื่อเข้าไปลงทุนหรือประกอบธุรกิจในสหรัฐฯ ได้ ซึ่งถือเป็นสิทธิพิเศษที่สหรัฐฯ ให้แก่ประเทศไทยภายใต้ Treaty of Amity ซึ่งจำแนกเป็น 2 ประเภทคือ E1 (Treaty Trader) และ E2 (Treaty Investor) ผู้ที่มีสิทธิได้รับวีซ่า E1 ต้องมีตำแหน่งในระดับสูง (Principle Trader, Supervisory หรือ Executive) ในกิจการการค้าด้านการโฆษณา ที่ปรึกษา บัญชี วิศวกรรม กฎหมาย โดยต้องเป็นกิจการที่มีรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของธุรกรรมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ด้วย อีกทั้ง กิจการที่ก่อให้เกิดการถ่ายโอนเทคโนโลยีจะได้รับการพิจารณาเช่นกัน ส่วนวีซ่าประเภท E2 จะให้แก่นักลงทุนไทยที่ไปลงทุนในด้านการค้าบริการ หรือผลิตสินค้าในสหรัฐฯ เท่านั้น รวมทั้งลูกจ้างที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาและดำเนินกิจการ แต่การลงทุนดังกล่าวจะต้องไม่รวมการลงทุนในตลาดหุ้น การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ และการฝากเงินในธนาคาร โดยการลงทุนจะต้องก่อให้เกิดจากจ้างงานคนอเมริกันด้วย

ในปัจจุบัน วีซ่าที่คนไทยได้รับจะให้สิทธิคนไทยอยู่ในสหรัฐอเมริกาได้ 2 ปี และสามารถต่ออายุวีซ่าได้อีกโดยไม่มีกำหนด แต่เป็นวีซ่าที่มีเงื่อนไขและข้อจำกัดค่อนข้างมาก ทำให้จำนวนผู้ได้รับวีซ่ามีไม่มาก โดยจะเห็นได้จากข้อมูลในปี 2545 ผู้ได้รับวีซ่าประเภท E1 มีทั้งสิ้น 49 ราย และวีซ่าประเภท E2 มีจำนวน 117 ราย ซึ่งนอกจากที่สหรัฐฯ จะให้สิทธิพิเศษการเข้าประเทศกับประเทศไทยแล้ว สหรัฐฯ ยังให้สิทธิพิเศษด้านวีซ่า E1 และ E2 ภายใต้ข้อตกลงต่างๆ กับอีก 39 ประเทศเช่นกัน ดังนั้น หากมีการเจรจาให้คนไทยได้รับวีซ่าเพื่อเข้าไปทำงานในฐานะลูกจ้างจะช่วยเพิ่มโอกาสให้แรงงานไทยในการประกอบอาชีพในสหรัฐฯ มากขึ้น

ความตกลงทวิภาคีของสหรัฐฯ ให้สิทธิพิเศษกับประเทศคู่ค้าในการเข้าไปทำงานในสหรัฐฯ โดยใช้วีซ่าประเภท H-1B ซึ่งเป็นวีซ่าที่ให้แก่บุคคลในฐานะลูกจ้างที่มีคุณสมบัติและความเชี่ยวชาญพิเศษ (Specialty Occupation) ในสาขาอาชีพต่างๆ อาทิ วิศวกรรม วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ เทคโนโลยีชีวภาพ คณิตศาสตร์ การศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งสหรัฐฯ มีโควตาสำหรับวีซ่าประเภท H-1B ให้แก่ประเทศทั่วโลกรวม 65,000 โควตา โดยซีลี และสิงคโปร์ได้รับโควตาสำหรับวีซ่านี้แล้วภายใต้การทำความตกลงการค้าเสรีทวิภาคีกับสหรัฐฯ จำนวน 1,400 และ 5,400 โควตา ตามลำดับ ซึ่งหากประเทศไทยได้รับสิทธิพิเศษเช่นเดียวกับซีลีและสิงคโปร์ ภายใต้ความตกลงทวิภาคี จะช่วยให้แรงงานไทยสามารถเข้าไปประกอบอาชีพในสหรัฐฯ ได้มากขึ้น เนื่องจากวีซ่าประเภท H-1B มีเงื่อนไขที่ผ่อนปรนและเอื้อประโยชน์แก่แรงงานไทยมากกว่าวีซ่าประเภท E1 และ E2 ที่ประเทศไทยได้รับอยู่ในปัจจุบัน

6.6.1.5 บทสรุป

จากรายละเอียดข้างต้นจะเห็นได้ว่า หากความตกลงการค้าเสรีทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐฯ มีผลบังคับใช้ ผู้ที่จะได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการเปิดตลาดในสาขาบริการที่สหรัฐฯ สนใจอันได้แก่สาขาบริการโทรคมนาคม บริการทางการเงิน และบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ คือผู้ประกอบการราย

ใหญ่ภายในประเทศ ทั้งที่เป็นผู้ประกอบการสัญชาติไทย และต่างชาติที่ไม่ใช่สัญชาติสหรัฐฯ แต่เป็นชาติที่ไม่ได้ทำความตกลงทวิภาคีกับไทย ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินธุรกิจเพื่อให้บริการใน 3 สาขาบริการดังกล่าวต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างมาก ทำให้โครงสร้างตลาดของธุรกิจบริการทั้ง 3 สาขาประกอบด้วยผู้ประกอบการรายใหญ่เพียงไม่กี่รายในแต่ละสาขาบริการ

หากผู้ประกอบการสหรัฐฯ สามารถเข้ามาแข่งขันในตลาดได้พร้อมกับการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ เทียบเท่ากับผู้ประกอบการรายใหญ่ของไทยแล้ว จะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายใหญ่ของไทยหากผู้ประกอบการไทยไม่สามารถพัฒนาศักยภาพการดำเนินธุรกิจให้สามารถแข่งขันได้กับผู้ประกอบการสหรัฐฯ ที่มีรายได้เปรียบทั้งด้านศักยภาพการแข่งขันและเทคโนโลยีที่สูงกว่า นอกจากนี้ ผู้ที่จะได้รับผลกระทบทางลบอีกกลุ่มหนึ่งคือ ผู้ประกอบการอื่นๆ ที่ไม่ใช่สัญชาติอเมริกันที่ต้องเสียเปรียบในการแข่งขันในตลาดอันเนื่องมาจากไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ผู้ประกอบการสหรัฐฯ ได้รับจากการมาประกอบกิจการในไทยภายใต้ความตกลงทวิภาคี ส่วนสาขาบริการท่องเที่ยวซึ่งไทยให้ความสนใจเข้าไปให้บริการในสหรัฐฯ มีข้อจำกัดสำหรับการที่คนต่างชาติจะเข้าไปให้บริการในประเทศสหรัฐฯ (mode 4) เนื่องจากสหรัฐฯ ระบุที่จะไม่ผูกพันการเปิดตลาด ซึ่งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจะกล่าวถึงในส่วนถัดไป

6.6.2 ผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย

จากการที่ผู้ประกอบการในตลาดบริการที่สหรัฐฯ สนใจทั้ง 3 สาขาเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ และเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงหากมีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นในตลาดภายในประเทศ ดังนั้น ผู้ที่จะได้รับผลกระทบในทางบวกในกรณีที่ตลาดมีการแข่งขันมากขึ้นได้แก่ ผู้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งหากพิจารณาจากโครงสร้างตลาดของธุรกิจทั้ง 3 สาขาบริการจะพบว่า นอกจากไม่ได้เป็นผู้ประกอบการที่ต้องแข่งขันในตลาดทั้ง 3 สาขาบริการนี้แล้ว ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยยังอยู่ในฐานะผู้บริโภคใน 3 สาขาบริการนี้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีใน 3 สาขาบริการภายใต้ความตกลงทวิภาคีเนื่องจากการเปิดเสรีภายใต้ความตกลงนี้จะทำให้สภาพการแข่งขันในตลาดเกิดความเป็นธรรมมากขึ้นโดยเฉพาะในตลาดที่มีการผูกขาดโดยผู้ประกอบการรายใหญ่ในประเทศบางราย

นอกจากนี้ การที่ตลาดบริการในแต่ละสาขาที่มีการแข่งขันมากขึ้นจะส่งผลให้ผู้ประกอบการในตลาดแต่ละรายแข่งขันการให้บริการโดยการลดราคาการให้บริการเพื่อแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่น ดังนั้น ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นผู้รับบริการจาก 3 สาขานี้ จะสามารถประหยัดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจและได้รับบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้บริการใน 3 สาขา อาทิ ค่าโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมทางการเงิน และค่าบริการขนส่งไปรษณีย์ ถือเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนในการประกอบธุรกิจ ซึ่งหากราคาค่าบริการดังกล่าวลดลง จะส่งผลให้ต้นทุนการดำเนินงานของกิจการลดลงเช่นกัน อีกทั้งคุณภาพการให้บริการของผู้ให้บริการในตลาดจะได้รับการพัฒนามากขึ้นตามไปด้วยเพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการจากสหรัฐฯ ได้ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับการบริการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในทางตรงกันข้าม การเปิดเสรีในธุรกิจการขนส่งทางรถบรรทุกและธุรกิจบริการรับจัดส่งสินค้าระหว่างประเทศ โดยการอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นได้ร้อยละ 100 อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้ถือหุ้นคนไทยอาจจะไม่มีบทบาทในธุรกิจเหล่านี้อีกต่อไป เนื่องจากบริษัทแม่จะเข้ามาถือหุ้นในธุรกิจคนเดียวยหากไม่มีการจำกัดเพดานสัดส่วนหุ้นส่วนต่างชาติ ทำให้คนไทยมีโอกาสแข่งขันได้น้อยมาก โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยและผู้ประกอบการไทยที่ร่วมทุนกับแฟรนไชส์ต่างชาติที่มีจำนวนค่อนข้างมากในธุรกิจการขนส่งทางรถบรรทุกและธุรกิจบริการรับจัดส่งสินค้าระหว่างประเทศอาจได้รับผลกระทบจากการแข่งขันที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพ และเครือข่ายการขนส่งที่กว้างขวาง

อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในกรณีที่จะเข้าไปประกอบกิจการในสหรัฐฯ ในสาขาบริการการท่องเที่ยว นั้น หากพิจารณาในมิติของโอกาสพบว่า ผู้ประกอบการไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมจะได้รับประโยชน์จากโอกาสในการลงทุนในตลาดสหรัฐฯ ค่อนข้างน้อย เนื่องจากสหรัฐฯ มีข้อจำกัดสำหรับการที่คนต่างชาติจะเข้าไปให้บริการในประเทศ กล่าวคือ สหรัฐฯ เปิดตลาดโดยอนุญาตให้ผู้ประกอบการต่างชาติสามารถนำเงินเข้าไปลงทุนในกิจการในสหรัฐฯ ได้โดยใช้วีซ่าประเภท E1 และ E2 เพื่อเข้าไปดูแลการค้าและการลงทุนของตนในสหรัฐฯ ได้ แต่ไม่อนุญาตให้ลูกจ้างและพนักงานเข้าไปปฏิบัติการในกิจการดังกล่าวได้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยไม่มีศักยภาพในการแข่งขันกับผู้ประกอบการภายในประเทศสหรัฐฯ ได้ เนื่องจากผู้ประกอบการไทยไม่สามารถนำคนไทยที่มีทักษะพิเศษ และค่าจ้างแรงงานต่ำเข้ามาทำงานในกิจการของตนได้ ในขณะที่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยมีข้อจำกัดด้านเงินทุนแต่มีข้อได้เปรียบด้านความสามารถพิเศษของบุคลากรที่จะเข้าไปทำงานเป็นลูกจ้าง ดังนั้น ถึงแม้สหรัฐฯ จะไม่มีข้อจำกัดสำหรับการประดิษฐ์คิดค้นของคนชาติในสาขาบริการ (คนต่างชาติมีสิทธิเทียบเท่าคนสหรัฐฯ ในการให้บริการในประเทศสหรัฐฯ) แต่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดที่ไม่อนุญาตให้คนไทยเข้าไปให้บริการในสาขาการท่องเที่ยวได้อย่างถาวร คนไทยที่จะเข้าไปทำงานเป็นพนักงานของธุรกิจไทยในสหรัฐฯ ก็จะไม่ได้รับความสะดวกในกระบวนการขออนุญาตเข้าไปทำงานและไม่มีคามมั่นคงในการประกอบอาชีพเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านระยะเวลาการพำนักอาศัยในสหรัฐฯ

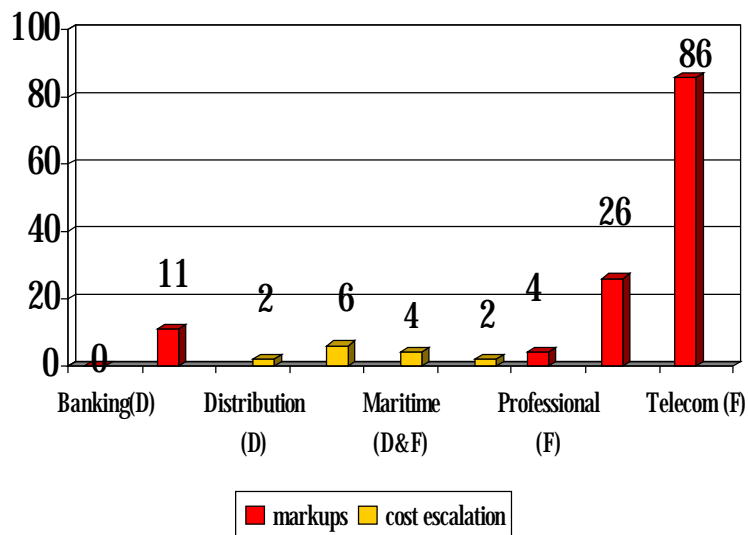
6.6.3 บทสรุป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเปิดเสรีในสาขาบริการที่สหรัฐฯ ให้ความสนใจ เช่น โทรคมนาคม การเงิน และไปรษณีย์ด่วนพิเศษ จะส่งผลกระทบโดยตรงกับผู้ประกอบการรายใหญ่ของประเทศ และผู้ประกอบการต่างชาติที่ไม่ได้ทำความตกลงแบบทวิภาคีกับไทย เนื่องจากสาขาบริการดังกล่าวเป็นธุรกิจที่ต้องใช้การลงทุนสูงจึงทำให้ผู้ประกอบการในตลาดเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย ในขณะที่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีฐานะเป็น "ผู้บริโภคร" น่าจะได้ประโยชน์จากการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นจากการที่ผู้ประกอบการสหรัฐฯ สามารถเข้ามาเสนอบริการแข่งกับธนาคารหรือผู้ประกอบการสื่อสารไทยได้

จากการศึกษาของ Dee (2004) ซึ่งให้เห็นว่า ต้นทุนของการจำกัดการแข่งขันในบางสาขาบริการค่อนข้างสูง โดยจะเห็นได้จากรายละเอียดในรูปที่ 6.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สาขาโทรคมนาคมมีต้นทุนที่ค่อนข้างสูง โดยอุปสรรคที่สำคัญคือ ระบบสัมปทานผูกขาดของรัฐ รวมทั้งกฎเกณฑ์ในการกำกับดูแลของรัฐที่ไม่เอื้อต่อการแข่งขัน ทำให้เกิดพฤติกรรมผูกขาดของผู้ประกอบการรายใหญ่ในตลาด ส่งผลให้กำไรส่วนต่าง (markups) สูงถึงร้อยละ 26 ในขณะที่ การปิดกั้นการแข่งขันของนักลงทุนต่างชาติที่จะเข้ามาในประเทศไทย ส่งผลให้เกิดกำไรส่วนต่างถึงร้อยละ 86

สาขาการเงินการธนาคารในประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่าไม่มีการปิดกั้นภายในประเทศแล้ว เนื่องจากจำนวนธนาคารที่แข่งขันอยู่ในตลาดมีค่อนข้างมาก จนทำให้ไม่มีกำไรส่วนต่าง อย่างไรก็ตาม การแข่งขันจากต่างประเทศยังถูกกีดกันจากเงื่อนไขต่างๆ เช่น การจำกัดจำนวนสาขาธนาคารต่างประเทศที่จะมาเปิดให้บริการในประเทศไทยได้ไม่เกิน 3 แห่ง เป็นต้น ซึ่งการที่ธนาคารต่างชาติไม่สามารถเข้ามาแข่งขันได้อย่างเต็มที่ส่งผลให้ราคาสูงเกินไปร้อยละ 11 ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การปิดกั้นการแข่งขันในสาขาการเงินการธนาคาร และสาขาโทรคมนาคมส่งผลให้ประเทศไทยมีต้นทุนค่อนข้างสูงต่อภาคอุตสาหกรรม

รูปที่ 6.4 ต้นทุนของการกีดกันการค้าบริการในประเทศไทย

หมายเหตุ: D หมายถึง การปิดกั้นระหว่างการแข่งขันภายในประเทศด้วยกันเอง

F หมายถึง การปิดกั้นการแข่งขันจากต่างประเทศ

ที่มา: Dee. Cost of services trade restrictions in Thailand. 2004.

ผลกระทบของความตกลงด้านบริการภายใต้ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างสหรัฐกับไทยที่จะมีต่อภาคธุรกิจและผู้บริโภคไทยจะค่อนข้างน้อยในระยะสั้น เนื่องจากความตกลงจะมีข้อยกเว้นสำหรับการที่ไทยยังสามารถบังคับใช้มาตรการต่างๆ ที่บังคับใช้อยู่ในเวลาที่มีการทำความตกลงได้ รวมทั้งยกเว้นบริการทุกสาขาที่รัฐวิสาหกิจดำเนินการอยู่ในเวลาที่ทำความตกลง และการที่ผู้ประกอบการสหรัฐ สามารถประกอบการได้เต็มที่อยู่แล้วภายใต้ Treaty of Amity อย่างไรก็ตาม

ประเด็นที่ต้องให้ความสนใจคือ ข้อห้ามมิให้รัฐวิสาหกิจที่แปรสภาพแล้วได้รับสิทธิพิเศษและสิทธิในการโอนเงินนอกนอกประเทศของผู้ประกอบการสหรัฐฯ ส่วนในระยะปานกลางและระยะยาวนั้น ประเด็นที่น่าเป็นห่วงคือการให้สิทธิแก่นักลงทุนสหรัฐฯ เท่าเทียมกับนักลงทุนไทยแต่เพียงชาติเดียว อาจส่งผลให้เกิดการผูกขาดในบางตลาดได้

นอกจากนี้ ประเทศไทยจะต้องระวังในประเด็นเรื่องการอุดหนุนที่ภาครัฐให้แก่สาขาบริการบางประเภท เช่น การก่อสร้าง การขนส่ง สื่อสาร ในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะรัฐวิสาหกิจไทยที่ยังมีภารกิจในเชิงสังคมที่จำเป็นต้องได้รับการอุดหนุนจากภาครัฐ รวมทั้งการผูกขาดในสาขาบริการที่สหรัฐฯ เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ระดับโลก

6.7 ประสพการณ์ของต่างประเทศภายใต้ความตกลงการค้าเสรีกับสหรัฐอเมริกา

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากประสพการณ์ของประเทศที่ได้ทำความตกลงการค้าเสรีกับสหรัฐฯ มาแล้วคือ ประเทศเม็กซิโก ซึ่งเปิดเขตการค้าเสรีกับสหรัฐฯ ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) เมื่อปี 2537 โดยข้อตกลงนาฟต้าได้กำหนดกฎระเบียบต่างๆ ให้ประเทศคู่เจรจาต้องปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศทั้งการลดกำแพงภาษี และการเปิดเสรีให้บริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนในสาขาการค้า และบริการต่างๆ ได้ รวมถึงระบบการไหลเข้าออกของเงินโดยที่เจ้าของประเทศไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งประเทศไทยเคยประสบปัญหาเช่นนี้มาแล้วในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ

ข้อตกลงนาฟต้ายังส่งผลกระทบต่อความสามารถในการควบคุมเศรษฐกิจของประเทศเม็กซิโก เนื่องจากนักลงทุนต่างชาติสามารถเข้ามาลงทุนได้อย่างไม่จำกัดจำนวนโดยที่รัฐบาลไม่สามารถเข้าควบคุมได้ ซึ่งถึงแม้บริษัทบางรายในเม็กซิโกจะสามารถพัฒนาประสิทธิภาพการแข่งขันเพิ่มขึ้นได้ แต่ก็ยังเป็นเพียงเฉพาะบริษัทรายใหญ่ที่มีทรัพยากรด้านการเงิน และการบริหารที่มีประสิทธิภาพในระดับโลกเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทข้ามชาติ สำหรับบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กของเม็กซิโกจำนวนมากต่างต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันที่รุนแรงจากบริษัทสหรัฐฯ ที่มีเงินทุนและเทคโนโลยีที่เหนือกว่า ทำให้บริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กของเม็กซิโกบางส่วนถูกควบกิจการโดยนักลงทุนต่างชาติ

นอกจากนี้ ข้อตกลงนาฟต้ายังเปิดโอกาสให้บริษัทเอกชนต่างชาติสามารถฟ้องร้องผ่านกระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ ส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายในประเทศที่เข้ามาลงทุน ดังจะเห็นได้จากกรณีของบริษัท UPS สัญชาติสหรัฐฯ ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากรัฐบาลแคนาดาจำนวน 160 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในการที่รัฐบาลแคนาดาให้การอุดหนุนแก่การไปรษณีย์แคนาดา (Canadian Post) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในแคนาดา ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการแข่งขัน ซึ่งถือเป็นคดีแรกในนาฟต้าที่บริษัทเอกชนฟ้องเรียกค่าเสียหายจากรัฐวิสาหกิจ

6.8 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.8.1 บทสรุป

การเจรจาการค้าบริการในระดับทวิภาคีจะแตกต่างจากการเจรจาในระดับพหุภาคี เนื่องจากความตกลงในระดับทวิภาคีกำหนดให้ประเทศคู่สัญญาต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ ซึ่งการที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ที่ความตกลงมีผลบังคับใช้จะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการภายในประเทศ โดยเฉพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีข้อจำกัดด้านศักยภาพในการแข่งขัน ซึ่งจะต่างกับความตกลงในระดับพหุภาคีที่ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดหรือทยอยเลือกเสนอผูกพันภาคบริการเฉพาะในสาขาที่ตนมีศักยภาพและความพร้อม โดยเฉพาะจะเป็นรายสาขาได้ นอกจากนี้ ความตกลง GATS อนุญาตให้ประเทศที่ประสบกับวิกฤตดุลการชำระเงินสามารถเข้าควบคุมการไหลเข้าออกของเงินที่ถ่ายโอนโดยบริษัทข้ามชาติได้ ซึ่งเป็นผลดีต่อประเทศกำลังพัฒนา แต่เป็นการยากสำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่จะต่อรองประเด็นดังกล่าวกับประเทศพัฒนาแล้วโดยลำพังในระดับทวิภาคี

ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐฯ จะยึดแนวทางจากความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐฯ กับสิงคโปร์เป็นต้นแบบ ซึ่งผลกระทบจากการทำความตกลงของทั้งสองฉบับจะมีระดับที่ต่างกันเนื่องจากไทยกับสิงคโปร์มีโครงสร้างเศรษฐกิจและโครงสร้างตลาดในสาขาบริการที่ต่างกัน โดยสาขาบริการที่สหรัฐฯ ให้ความสนใจเป็นพิเศษคือสาขาบริการโทรคมนาคม การเงิน และบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ ซึ่งการเปิดเสรีในสาขาบริการที่สหรัฐฯ ให้ความสนใจจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายใหญ่ของประเทศ และผู้ประกอบการต่างชาติที่ไม่ได้ทำความตกลงแบบทวิภาคีกับไทย เนื่องจากสาขาบริการดังกล่าวเป็นธุรกิจที่ต้องใช้การลงทุนสูงจึงทำให้ผู้ประกอบการในตลาดเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย ในขณะที่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมน่าจะได้ประโยชน์จากการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นจากการที่ผู้ประกอบการสหรัฐฯ สามารถเข้ามาเสนอบริการแข่งกับธนาคารหรือผู้ประกอบการสื่อสารไทยได้ ยกเว้นสาขาบริการที่มีแนวโน้มที่จะมีการผูกขาดโดยบริษัทสหรัฐฯ

ผลกระทบของความตกลงด้านบริการภายใต้ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างสหรัฐฯ กับไทยที่จะมีต่อภาคธุรกิจและผู้บริโภคไทยจะค่อนข้างน้อยในระยะสั้น เนื่องจากความตกลงจะมีข้อยกเว้นสำหรับการที่ไทยยังสามารถบังคับใช้มาตรการต่างๆ ที่บังคับใช้อยู่ในเวลาที่มีการทำความตกลงได้ รวมทั้งยกเว้นบริการทุกสาขาที่รัฐวิสาหกิจดำเนินการอยู่ในเวลาที่ทำความตกลง และการที่ผู้ประกอบการสหรัฐฯ สามารถประกอบการได้เต็มที่อยู่แล้วภายใต้ Treaty of Amity อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ต้องให้ความสนใจคือ ข้อห้ามมิให้รัฐวิสาหกิจที่แปรสภาพแล้วได้รับสิทธิพิเศษและสิทธิในการโอนเงินออกนอกประเทศของผู้ประกอบการสหรัฐฯ ส่วนในระยะปานกลางและระยะยาวนั้น ประเด็นที่น่าเป็นห่วงคือการให้สิทธิแก่นักลงทุนสหรัฐฯ เท่าเทียมกับนักลงทุนไทยแต่เพียงชาติเดียว อาจส่งผลให้เกิดการผูกขาดในบางตลาดได้

6.8.2 ข้อเสนอแนะ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมจะได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีภาคบริการ เนื่องจากสภาพตลาดจะมีการแข่งขันมากขึ้นระหว่างผู้ประกอบการรายใหญ่ในประเทศและผู้ประกอบการจากสหรัฐฯ แต่หากผู้ประกอบการสหรัฐฯ มีศักยภาพในการแข่งขันสูงมาก อาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการกีดกันหรือทำลายคู่แข่งรายอื่นในตลาดจนกระทั่งกลายเป็นการผูกขาดตลาดของผู้ประกอบการสหรัฐฯ ในที่สุด ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น ผู้ประกอบการสหรัฐฯ จะมีอำนาจในการควบคุมตลาด รวมทั้งมีอำนาจในการกำหนดราคาการให้บริการที่สูงขึ้นกว่าเดิมเนื่องจากคู่แข่งรายอื่นไม่มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดแล้ว ทำให้ผู้บริโภคต้องใช้บริการในราคาที่สูงขึ้นโดยไม่มีทางเลือก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในฐานะผู้บริโภคในตลาดบริการทั้ง 3 สาขาเช่นกัน ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่ารัฐบาลไทยควรดำเนินการดังต่อไปนี้

- เร่งบังคับใช้กฎหมายแข่งขันทางการค้าอย่างจริงจัง

กฎหมายแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ปี 2542 แต่ยังไม่ได้นำมาบังคับใช้ในทางปฏิบัติเท่าที่ควร ทั้งที่เนื้อหาในกฎหมายนี้ส่งเสริมให้เกิดการค้าที่เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติระหว่างบริษัทต่างชาติกับบริษัทไทย โดยครอบคลุมมาตรการในการป้องกันพฤติกรรมกีดกันการแข่งขันทางการค้าที่ไม่ให้ผู้ประกอบการในตลาดมีพฤติกรรมกีดกันคู่แข่งหรือทำลายผู้ประกอบการรายอื่น ซึ่งจะช่วยป้องกันการผูกขาดของผู้ประกอบการในตลาดได้ ซึ่งหากมีการบังคับใช้กฎหมายแข่งขันทางการค้าอย่างจริงจังจะช่วยป้องกันการผูกขาดโดยบริษัทข้ามชาติสหรัฐฯ ที่เข้ามาแข่งขันในภาคบริการไทย (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อเรื่องข้อตกลงเกี่ยวกับนโยบายแข่งขันทางการค้าในบทถัดไป)

- เปิดเสรีภาคบริการตามหลัก MFN ให้แก่ผู้ประกอบการชาติอื่น

การป้องกันการผูกขาดตลาดของผู้ประกอบการสหรัฐฯ อีกวิธีหนึ่งคือ การจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับประเทศคู่ค้าหลักทุกประเทศพร้อมกัน หรือเปรียบเสมือนการให้สิทธิพิเศษตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) กล่าวคือ การเปิดเสรีเพื่อให้ผู้ประกอบการชาติอื่นได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ เทียบเท่ากับที่ผู้ประกอบการสหรัฐฯ ได้รับภายใต้ความตกลงทวิภาคี ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ประกอบการชาติอื่นได้มีโอกาสและศักยภาพในการแข่งขันกับผู้ประกอบการสหรัฐฯ ในตลาดในประเทศไทย เพื่อสร้างให้เกิดการแข่งขันอย่างแท้จริง รวมทั้งจะช่วยป้องกันมิให้เกิดการผูกขาดตลาดในประเทศ ซึ่งหมายความว่า นอกจากการจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับสหรัฐอเมริกาแล้ว สิ่งที่ประเทศไทยควรเร่งดำเนินการคือ การเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป มากกว่าการเจรจากับประเทศเล็กๆ ที่มีปริมาณการค้าน้อย ซึ่งไม่สามารถदानอำนาจการผูกขาดตลาดของประเทศขนาดใหญ่ได้

- ศึกษานโยบายการอุดหนุนของรัฐบาลสหรัฐฯ ที่มีต่อสาขาบริการต่างๆ ภายใต้ความตกลงฯ

ความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีของสหรัฐฯ ไม่มีข้อห้ามในเรื่องการให้การอุดหนุนของภาครัฐ กล่าวคือ รัฐบาลสหรัฐฯ สามารถให้การอุดหนุนแก่นักลงทุนของประเทศตนในการเข้ามาประกอบกิจการในสาขาบริการต่างๆ ในประเทศไทยภายใต้ความตกลงฯ ได้ ซึ่งอาจเปิดโอกาสให้รัฐบาลสหรัฐฯ ให้การอุดหนุนแก่บริษัทเอกชนของตนที่จะเข้ามาลงทุนประกอบธุรกิจบริการในประเทศไทยได้ ส่งผลให้บริษัทไทยโดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยที่มีข้อจำกัดด้านการเงินและเทคโนโลยีจะไม่สามารถแข่งขันได้หากไม่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาลไทยเช่นเดียวกับที่บริษัทสหรัฐฯ ได้รับจากรัฐบาลของตน ดังนั้น รัฐบาลไทยควรศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการอุดหนุนภาคบริการของรัฐบาลสหรัฐฯ ที่มีให้กับบริษัทเอกชนของตน เพื่อประเมินศักยภาพของบริษัทเอกชนสหรัฐฯ ที่จะเข้ามาแข่งขันกับบริษัทไทย รวมทั้งประเมินผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้รัฐบาลสามารถกำหนดมาตรการหรือนโยบายเพื่อสนับสนุนหรือให้การอุดหนุนบริษัทเอกชนไทยได้ทันการณ์

- แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้ประกอบการชาติอื่นได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกับสหรัฐฯ

เนื่องจากความตกลงทวิภาคีที่สหรัฐฯ จัดทำกับประเทศคู่เจรจาให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้ประกอบการสหรัฐฯ เท่านั้น แต่ไม่ได้คุ้มครองผู้ประกอบการภายในประเทศ กล่าวคือ ผู้ประกอบการสหรัฐฯ อาจได้รับสิทธิการคุ้มครองมากกว่าผู้ประกอบการไทยในการแข่งขันในประเทศไทย ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายการประกอบกิจการโทรคมนาคมให้สอดคล้องกับมาตรฐานภายใต้ความตกลงทวิภาคี เพื่อป้องกันการให้สิทธิแก่ผู้ประกอบการสหรัฐฯ เหนือกว่าผู้ประกอบการไทย และผู้ประกอบการชาติอื่น อาทิ การกำหนดให้หน่วยงานกำกับดูแลมีหน้าที่ต้องให้เหตุผลเมื่อปฏิเสธการให้ใบอนุญาตแก่ผู้ประกอบการทุกรายไม่จำกัดเฉพาะผู้ประกอบการสหรัฐฯ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายแข่งขันทางการค้าเพื่อป้องกันพฤติกรรมผูกขาดที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายใหญ่จากสหรัฐฯ

- ยกเว้นการส่งเงินออกนอกประเทศในกรณีประสบปัญหาขาดดุลการชำระเงิน

ข้อยกเว้นในความตกลงว่าด้วยการค้าบริการขององค์การการค้าโลก (GATS) อนุญาตให้ประเทศที่ประสบกับวิกฤตดุลการชำระเงินสามารถเข้าควบคุมการไหลเข้าออกของเงินที่ถ่ายโอนโดยบริษัทข้ามชาติได้ ซึ่งเป็นผลดีต่อประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาในกรณีที่ประเทศไทยอาจประสบปัญหาขาดดุลการชำระเงินอย่างรุนแรง ประเทศไทยควรเจรจาให้มีข้อยกเว้นในเรื่องของการส่งเงินออกนอกประเทศ โดยอาจมีการยกเว้นให้นำมาตรการปกป้องมาใช้ได้เป็นการชั่วคราว เพื่อแก้ปัญหาดุลการชำระเงินที่อาจเกิดขึ้นจากการที่นักลงทุนถอนการลงทุนและส่งเงินทุนกลับประเทศตนเองในภาวะที่เศรษฐกิจภายในประเทศขาดเสถียรภาพ

- เจรจาเพื่อขอรับโควตาสำหรับวีซ่าประเภท H-1B

ความตกลงทวิภาคีของสหรัฐฯ ให้สิทธิพิเศษกับประเทศคู่ค้าในการเข้าไปทำงานในสหรัฐฯ โดยใช้วีซ่าประเภท H-1B ซึ่งเป็นวีซ่าที่ให้แก่นักธุรกิจในฐานะลูกจ้างที่มีคุณสมบัติและความเชี่ยวชาญพิเศษ (Specialty Occupation) ในสาขาอาชีพต่างๆ อาทิ วิศวกรรม วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ เทคโนโลยีชีวภาพ คณิตศาสตร์ การศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งสหรัฐฯ มีโควตาสำหรับวีซ่าประเภท H-1B ให้แก่ประเทศทั่วโลกรวม 65,000 โควตา โดยชิลี และ สิงคโปร์ได้รับโควตาสำหรับวีซ่านี้แล้วภายใต้การทำความตกลงการค้าเสรีทวิภาคีกับสหรัฐฯ ซึ่งหากประเทศไทยได้รับสิทธิพิเศษเช่นเดียวกับชิลีและสิงคโปร์ภายใต้ความตกลงทวิภาคี จะช่วยให้แรงงานไทยสามารถเข้าไปประกอบอาชีพในสหรัฐฯ ได้มากขึ้น เนื่องจากวีซ่าประเภท H-1B มีเงื่อนไขที่ผ่อนปรนและเอื้อประโยชน์แก่แรงงานไทยมากกว่าวีซ่าประเภท E1 และ E2 ที่ประเทศไทยได้รับอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งจะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดสหรัฐฯ มากขึ้น เนื่องจากสามารถนำคนไทยที่มีทักษะพิเศษ และค่าจ้างแรงงานต่ำเข้ามาทำงานในกิจการของตนได้